

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

فامل و متن قوانین - تصویباتها - صورت مفصل مذاکرات مجلس شورای ملی - مذاکرات مجلس
اخبار رسمی - فرامین - انتصابات - آئین نامه ها - بخشنامه ها - آگهی های رسمی و قانونی سؤالات

سال ششم - شماره ۱۶۵۶

صفحه ۱

۱ شنبه ۲۷ آبان ماه ۱۳۲۹

روزنامه یوتیه
بیر: سید محمد شاهی

شماره مسلسل ۷۱

دوره شانزدهم قانونگذاری

تشکیل که در نتیجه بکدوازدهم بودجه مطرح بشود
محتاج برای است .

کشاورز صدر - جناب آقای رئیس اگراین
پیشنهاد مغالنی دارد صحبت بشود تادولت هم برسد
که دستور مطرح شود

۲ - نطق قبل از دستور سه نفر از
آقایان نمایندگان

رئیس - آقای اردلان

اردلان - عرض کنم امروز لایحه بکدوازدهم

مطرح بود بنده خیلی زود آمدم که اسم بنویسم
دیدم همکار محترم آقای نریمان قبل از بنده تشریف
آورده اند بنده هم کاری که توانستم بکنم قبل از
دستور اسم نوشتم و یقین هم داشتم اجازه نمیدهند
حالا از مقام ریاست تشکر میکنم که چون دولت نیامده
به بنده اجازه دادند آنچه در بودجه میخواستم بگویم
حالا عرض میکنم و در بیانات قبل از دستور بمرض

آقایان نمایندگان محترم میسرانم عرض بنده چنانچه
ملاحظه فرمودند آقایان بیشترش راجع بمسائل مالی

و اقتصادی است و بهترین فرصت بود که وقتی بودجه
یا بکدوازدهم مطرح میشود بمرض آقایان محترم میسرانم

اصل ۹۴ متمم قانون اساسی را اجازه فرمائید بنده
میخوانم نوشته است: اصل ۹۴ متمم قانون اساسی

مالیات برقرار نمیشود مگر بمسئله قانون (صحیح است)
ولی بدبختانه بهیچوجه من الوجوه توجهی به این اصل

قانون اساسی نمیشود در دهم اسفند ماه ۱۳۱۲ در
تعقیب این اصل قانون اساسی که بنده قرائت کردم

یک قانونی گذشته است بنام قانون محاسبات عمومی
که ماده چهارمش میگوید که جز عوارض و مالیاتهای

مقرر به موجب قانون اخذ هرگونه عوارض و مالیات
دیگر بهر اسم و رسم که باشد ممنوع است عمالی که

امر باخذ مالیاتهای غیر قانونی بدهند و اشخاصی که
فهرست و تعرفه آن را تهیه نمایند و کسانی که تصدی وصول

آن بشوند مشمول مقررات ماده ۱۵۴ قانون مجازات

مذاکرات مجلس شورای ملی

جلسه ۷۱

صورت مشروح مذاکرات مجلس روز ۳ شنبه ۲۵ مهر ماه ۱۳۲۹

فهرست مطالب :

۱ - تصویب صورت جلسه

۲ - نطق قبل از دستور سه نفر از آقایان نمایندگان

۳ - دنباله استیضاح از دولت

۴ - موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه

مجلس ساعت ۹ و چهل و پنج دقیقه صبح بریاست آقای رضا حکمت تشکیل گردید

۱ تصویب صورت جلسه

رئیس - صورت غائبین جلسه پیش قرائت
میشود .

(شرح زیر قرائت شد)

غائبین با اجازه آقایان محمود محمودی
بزرگ نیا بهادری نصرتیان آصف پناهی
حاذقی دکتر راجی طباطبائی معین زاده محمد
ذوالفقاری دکتر شایگان پالیزی

غائبین بی اجازه آقایان صفوی قبادیان
مزیز اعظم زنگنه خسرو قشقی سالار سنندجی
امینی حسن اکبر اقبال شهاب خسروانی
ماد تربتی معین طاهری پیراسته رستم کیو

دیر آمدگان با اجازه آقایان حسن نبوی بکساعت
آشتیانی زاده بکساعت دکتر احمد سید امامی یک

یضاعت و چهل و پنج دقیقه علی محمد دهقان بکساعت و

چهل و پنج دقیقه صدرزاده آخر جلسه بکساعت

دیر آمدگان بی اجازه آقایان هراتی بکساعت

کهید بکساعت سلطانی بکساعت خاکباز سی دقیقه

رئیس - نسبت بصورت مجلس نظری نیست ؟

(اظهاری نشد) تصویب شد

اردلان - تا دولت بیاید اجازه فرمائید مایک

قدری صحبت بکنیم

رئیس - سه نفر از آقایان اجازه نطق قبل از

دستور خواسته اند (نمایندگان - دستور - دستور)

اردلان - دولت که نیست تا وارد دستور بشویم

رئیس - نماینده دولت نیست و کسی هم از امضاء

دولت در مجلس حاضر نیست پیشنهادی رسیده برای

اینکه ساعت چهار بعد از ظهر جلسه فوق العاده مجلس

مبن مذاکرات مشروح هفتاد و یکمین جلسه از دوره شانزدهم قانونگذاری

اداره تند نویسی و تعرییر صورت مجلس

توانست بود بهشتا...
روز بروز این اصل قانون اساسی
کثر رعایت می شود در این مملکت شاید وزراء در
سالیهای قبل وحشت داشتند که یک قانونی را بدون
تصویب مجلس شورای ملی وضع بکنند که مبادا مورد
پاژخواست و بازرسی مجلس شورای ملی واقع بشوند
ولی به چوچه حالا چنین وحشتی ندارند بنده برای
توضیح گزارش بانک ملی ایران را که به مجمع عمومی قدیم
کرده یک چند سطرش را می خوانم اجازه بفرمائید
می نویسد که در سال ۱۲۲۸ مبلغ ۷۶۰۴۷۸۰۳۷
ریال بانک ملی ایران بنام گواهی نامه از مردم اخذ
کرده و بخزانه دولت پرداخته حالا شما اسم مالیات را
هر چه بگذارید در قانون صریح می نویسد بهر اسم و
رسمی که باشد ممنوع است ما می بینیم که به چوچه
این قانون رعایت نشده و در سال گذشته ۷۶۰ میلیون
ریال بنام گواهی نامه از مردم گرفته اند اسمال هم
همان طریق ادامه می دهند بنده خیلی خوشوقتیم که
این مطالبی که بنده در اینجا راجع به قانون انصار
تجارت عرض کردم در مجلس سنایم یکی از آقایان
سنا توها همان بیانات را منکس کرد مطالبی که بنده
رض کردم و مطالبی که ایشان گفتند هر دو یکی است
بنده عرض می کنم که اگر دولت بخواهد یک مالیاتی
بنام گواهی نامه بگیرد از مردم این مملکت باید
بموجب قانونی باشد که از مجلس شورای ملی گذشته
باشد والا هر گونه عوارض و هر گونه مالیاتی که بر
خلاف قانون گرفته باشند نقض قانون است و مستقیماً
بمصرف کنند داخل ایران تعبیل می شود و این
تعبیل موجب گرانی زندگی می شود چنانچه بنده
ارقای را در اینجا قرائت کردم که زندگی در سال
۱۳۲۸ گرانترا از سال ۳۲۷ بود و سال ۳۲۷ گرانترا
از ۲۶ و ۲۶ گرانترا از سال ۱۳۲۵ بود این ها
نتیجه عوارض و مالیات های غیر قانونی است بنده اینجا
بعرض آقایان رساندم که ما هشت میلیون لیره صادرات
داریم و چهل میلیون لیره واردات
شوشتری - اکثریت نیست
رئیس - اکثریت هست بفرمائید
اردلان - می گویند که ما برای تدریس صادرات
این پول گواهی نامه را می گیریم بصادر کننده می بینیم
اگر که ما بخواهیم بصادر کننده کمک بکنیم باید
برای هشت میلیون لیره کمک بکنیم نه اینکه از چهل
میلیون لیره مالیات اضافی بگیریم یعنی بگوئیم لیره ای
۲ تومان به صادر کننده بدهیم نسبت به ۸۴ میلیون لیره
صادرات نه نسبت به چهل میلیون لیره واردات بنابراین
دولت روزی که نرخ رسمی اش ۹ تومان است امروز
بانک گواهی نامه می فرود و جمع سال گذشته اش
۷۶۰ میلیون است و اسمال ممکن است به هشتصد
و نهصد میلیون ریال برسد و هر چه این پول از مردم
گرفته شود طبعاً تعبیل بوارد کننده می شود از
مسائلی که عرض کردم رعایت قانون نمی شود وضع
عوارض است مادر همین مجلس آن قدر وقتی نیست خدا
رحمت کند مردم هفتاد را پیشنهاد کرد اینجا بعضی
از دواها از کمک معاف باشد منجمه پنی سلیون
و استرو پتومی سین و ماسم با کمال میل به این
دست رای دادیم بنده یک روز دیگر کت کار داشتیم

درهم چند نفر تاجر آمدند می گویند که این دروغها
بموجب قانون آزمایشات مملکت گفتند دست است
ولی تصویب نامه هیئت وزیران هست که صدی نهم
از اینها بگیریم آخر این که نمی شود تصویب نامه
ناید قانون را نقض بکنند ما هر روز شامعین قضایا
باشیم بدبختانه آقای معاون وزارت دارائی هم نیستند
البته من امیدوارم که دولت حاضر توجه به این
مسائل بکند چون اولاً هر ساحتی که
دولت بفرود بیشتر ضرر مملکت است یک دولت را
ثابت باید بگه داشت نباید گان محترم هم تذکر
بدهند و دولت هم گوش بدهد باین تذکرات والا این
که میشود مافان وضع میکنیم قانون اساسی میگوید
که مالیات بدون تصویب مجلس نباید گرفت قانون که
از مجلس میگردد بنام قانون معایب عمومی که
اگر دولتی آمد موضع عوارض مالیات کرد مشمول قانون
مجازات عمومی میشود آنوقت صریح و روشن بانک
ملی ایران گزارش میدهد مجمع عمومی که بموجب
تصویب نامه هیئت وزیران من ۸۶۰ میلیون ریال مالیات
اضافی گرفته ام این هیچ صحیح نیست
آزاد - اعلام جرم بکنید
اردلان - اعلام جرم آقا چه نتیجه دارد
ما میخواهیم که کاری برای مملکت پیش برود (صحیح
است) و مقصود کارشکنی در کار دولت و اینها نیست
(صحیح است) بنده میگویم احترام بقانون باید گذاشت
(صحیح است) آن روزی که مایک قانونی در مجلس
رای دادیم که پنی سلیون و استرو پتومی سین معاف از
عوارض گمرک باشد برای این بود که کسی بسلولین
کرده باشیم اگر بنا شود همان کسی که مابسلولین
کردیم و از پرداخت عوارض گمرک کی معاف کردیم از
طرف دیگر بنام دیگر بگیریم فایده اش چه اصلاً
چه کاری است که ما بیاییم هر روز وقتان را تلف بکنیم
اینجا قانون بگذاریم اساساً باید دولتها توجه بکنند
و احترام بقوانین بکنند مخصوصاً یک قوانینی که مربوط
بوصول عوارض و مالیات است این از وظایف مختصه
مجلس شورای ملی است و مخصوصاً قانون اساسی
میگوید که حتی تخفیف مالیاتی هم باید با اجازه
مجلس شورای ملی باشد اینجا در دوره گذشته یک نفر
مستشار خارجی بود آوردند لایحه اش را ب مجلس
اسمش آقای دلی بود بنده مخالفت کردم باین نظر
که گفتیم آقا یک نفر ایرانی باید جایش بگذاریم یا
افلا اگر ایرانی نمیگذاریم از امروز باید فکر کنیم
که دو سال سه سال دیگر یک ایرانی جایش بگذاریم
یکی از همکاران محترم بنده آقای فولادوند هم اینجا
صحت کردند و تأیید کردند و نگذاشتند برود به
کمسیون از آن تاریخ تا حالا پانزده ماه است همان
حقوق را همان شخص میدهند بیش از این عرض
نمیکند و آقای آزاد هم صحبت میکنند امیدوارم که
توجهی باین موضوع و عرایض بنده بشود
رئیس - آقای مهدی آبادی آزاد
آزاد - مطالبی را که بنده امروز ب عرض
آقایان میرسانم دو موضوع است یکی این است که
البته خاطر آقایان مستحضرات اداراتی که تشکیل
میشود برای وظایف آنها قانون یک مقرراتی وضع
کرده است که اگر آن وظایف را انجام ندهند اسباب
زحمت و دردسر مردم میشوند مثلاً اداره شهربانی موظف

است که امنیت شهر را حفظ کند اداره شهرداری
موظف است که نظافت شهر و قیمت اجناس و اینها را
رعایت بکند اگر چنانچه بنا بشود این دو اداره
بر خلاف وظیفه خودشان وارد بشوند در سیاست این
البته نمیتوانند وظیفه خودشان را انجام بدهند و نه
اینکه اسباب مزاحمت مردم نشوند یعنی اسباب زحمت
و دردسر مردم برای مردم میشوند وقتی که این ادارات
وارد شدند در سیاست یک همه از مردم ب حرف اینها
صل میکنند یکمعه دیگر ب حرفشان نیکند آن صدای
که ب حرف اینها گوش میکنند آنها هم میجوهند
که یک لوفاتی دوباره آنها بکنند مثلاً اگر جنسی
راهم گران فروختند شهرداری با آنها حرف نزنند آن
عده اشخاصی هم که ب حرف آنها گوش نیکند اگر
وظیفه شان را هم انجام دادند جنس را
مطابق نرخ شهرداری فروختند باینها را
ازیت شان می کنند و جریمه میکنند چرا که
ب حرفشان عمل نکرده اند دخالت این ادارات
در امور سیاست برخلاف مصلحت مملکت است بخاطر
آقایان اگر باشند بنده چهل روز قبل از این سوالی
کردم از دولت راجع باینکه اداره شهرداری با کمال
بی رحمی بکسب آزار و اذیت میکند دلش هم این بود
که من در خیابانها که راه میرفتم میدیدم که کسب
دور من جمع میشوند که امروز رئیس برزن آمده است
و گفته است که همینطور ردیف اینها را اسفشان را
بنویس و بعد ما را برده اند در محکمه خلاف چهل
چهل و پنج پنجاه نفر نوشته اند اینها را بردند بعضی
خلاف و از هر یک از آنها چهل و پنج تومان جریمه
گرفتند بعضی اشخاص بیچاره و بدبختی بودند که
اینها را دور مرتبه بردند و مقداری جریمه از اینها گرفتند
که سرمایه آنها از بیترفته من در وهله اول که آنها
مراجعه کردند خیال میکردم که شهرداری میخواهد
که درآمد دولت را زیاد بکند بعد اخیراً فهمیدم که
خیر قضیه این بوده است که اداره شهرداری فشار
روی مردم میآورد و مردم را وادار می کند به تشکیل
اتحادیه ها و اخیراً باصناف و کسبه هم فشار میآورد
که اینها را هم ببردند میگویند بیایید اتحادیه درست
بکنید و آقای شافنده در شهرداری فشار می آورد
که هر روز این اصناف را جمع میکنند که شما بیایید
اتحادیه درست کنید (صقانی) - شافنده که حبس است
من میدانم که حبس شده است درست است که
او از کار برکنار شده ولی آقای کلانتری هست بجای
ایشان از صبح تا شام مشغولند تمام کسب آمده اند
در خانه من که از پیش از آفتاب باز است تا چهار از
شب رفته بسته میشود از صبح تا شام توی خانه توی
خیابان بامن صحبت میکنند که امروز نپیدانم موتور -
سیکلت سوار ما را بر رانند بگردند شهرداری فردا
نانواها را برده اند تمام اینها اینها را میبندد برای من
ذکر می کنند اداره شهرداری و شهربانی این مردم
را وادار می کنند که بروند اتحادیه درست بکنند
من معتقدم که این کار اداره شهرداری و شهربانی
بر خلاف مصالح مردم است برای اینکه بر مردم فشار
می آورند و آنها را بیکه ب حرف اینها گوش نکرده اسباب
دردسر و زحمت برایشان میشوند و اگر گوش کردند
که آنوقت حتماً در باره آنها ارفاق میکنند و اسباب
زحمت و دردسر مردم میشوند مردم بیچاره هم آقایان

میجوهند درست توجه بفرمائید یک صدای شهرداری
احضار میکنم به آنها می گوید که آقا اتحادیه را
درست بکنید و اعلامیه صادر بکنید و فلان کسب اگر
اینها را کردند خیلی خوب اگر نکرده اند میگویند
شیرا که باید گریوئی ۸ ریال بفرستند میگویند سه
قران لویا و نخود و روغن میباید بقرمت نی دانم
کیلوئی ۷ تومان بفرودند میگویند مثلاً روغن را
کیلوئی چهار تومان بفرشید و اگر اینها نکرده
می صبح تا شام میرند به شهرداری و محکمه خلاف
و هر روز جریمه می گیرند بنابراین در اثر اقداماتی
که اداره شهرداری و شهربانی میکنند کارها از هم
کسیخته شده است و آقای رئیس الوزراه که تشریف
دارند بنده خواهم میگویم که اداره شهرداری و اداره
شهربانی در امر سیاست دخالت نکنند اتحادیه را
خود مردم باید درست بکنند حزب را خود مردم باید
درست بکنند دولت صلاحش نیست که مردم را مجبور
بکند دولت بیاید اتحادیه و حزب درست بکند این یک
کارهای فاشیستی و از کارهای کمونیستی است که مردم
را وادار بکنند که شما بیایید اینجا حزب درست بکنید
بر خلاف رویه دموکراسی است در حکومت دموکراسی
باید که مردم حزب و اتحادیه را با آزادی درست بکنند
و کسی مزاحشان نشود بآقای رئیس الوزراه که
اینجا تشریف دارند می خواهم تذکر بدهم که نتیجه
معکوس از این عمل خواهند گرفت و قبیله خواهسته
باشند مردم را بزور وارد بکنند در اتحادیه ها همین
اتحادیه ها و تشکیلات بلافاصله بعضی اینک یک
نضجی گرفت اقداماتشان بر علیه خود آقای نخست
وزیر است اگر باور نیکند بنده چند روز پیش به
اداره شهرداری گفتم که این اتحادیه سازی که
شهرداری میکند همین اتحادیه بر علیه آقای نخست
وزیر اعلامیه صادر میکند این مطالب را خواستم
تذکر بدهم و عرض کنم که اداره شهرداری و اداره
شهربانی در امور سیاسی دخالتی نکنند
رئیس - آقای مخبر فرهمند
مخبر فرهمند - عرض کنم که بنده چندین
بوه بی فرصت میگشتم چند دقیقه تریبون را اشغال
کنم و یک عرایضی ب عرض آقایان برسام ولی متأسفانه
جدیت و فعالیت رفقا بیشتر از بنده بود و فرصتی بنده
نرسید امروز مشتری کم بود بنده هم رسیدم و
حالا بدبختانه موقعی است که موضوع استیضاح طرح
است و نمیشود زیاد حرف زد چون خود بنده متذکر
حرفم حرف را باید گذاشت عمل کرد (صحیح است)
این است که بنده حالا کوتاه میکنم عرض کنم حضورتان
که هشت ماه از سال مجلس میگردد اول اسفند بوده
است حالا آخر مهر است در این هشت ماه تصدیق
میفرمائید که ما یک قدمی برای مردم و مملکت برداشته
ایم بنده از طرف خودم تصدیق میکنم (آشتیانی زاده
مشروطیت را تشکیل میکنیم درست میشود) هشت ماه
قبل از دستور صحبت میکردیم و هنوز وارد دستور
مستقیم برای اینکه دستور آن چیزهایی است مواد
است قانونی است که بگذرد و بقیه مملکت و مردم
باشد هشت ماه است و حالا معلوم نیست که دامنه اش
بکنند تا آخر دوره و در دوره دیگر وارد دستور بگویم
نپیدانم بنده نباید یادآوری بکنم وضعیت عمومی ما
بنظر بنده خوب نیست مملکت احتیاج بکار دارد

فعالیت میجوهند حالا که مجال نیست جلسه امروز دو
ساعت و یک ربع بظهر مانده اکثریت شده بنده هم
فردا دو ساعت و یک ربع بظهر مانده می آمی برای اینکه
آنوقت اکثریت پیدا میشود و داعی ندارد که ساعت
۹ بیایم و ۳ ربع ساعت وقتان را اینجا تلف بکنیم
بروم بی کار دیگر سه ساعت را منظم نمی آیم اینجا
و یک ملتی که وقت را قیمت ندهد و نتواند بقیه کار
هایش بنظر بنده بی بند و بار است باید وقت را قیمت
بگذاریم ملت باید سر وقت کارهایش را انجام بدهد
(آشتیانی زاده - وقت که خیر هیئت حاکمه خودمان
را عرض می کنم) مکی - کمیسیون وقت هم همین
درد گرفتار است (شوشتری - همه کمیسیون ها)
اینجا که مجلس شورای ملی است همه می بیند مخبرین
چرا می آید تماشاچی هستند بنده اگر می خواستم خودم
را بر دم هم نشان بدهم حداقل بایستی که صورت ظاهر
را حفظ بکنم اینجا می آیم کمیسیون که سه چهار نفر
رفیق هستیم بنده دیر می آیم آن یکی هم نمی آید
جلسه دیر می شود بنده تصور می کنم باید فکری کرد
والا این وضع مشروطیت و آزادی و مجلس و وکیل
نیست (آفرین) حالا بنده یک مطالبی داشتم قبل
از دستور که می خواستم عرض کنم حالا مختصرش
می کنم موضوع این است که شهرستانها وضعیت خوب
نیست مردم غالباً بی کار هستند و در این سفری که
اعلی حضرت تشریف آوردند بهمدان وضعیت را از
نزدیک دیدند و باینکه همدان نسبت به جاهای دیگر
نسبتاً بهتر است معذک وضعیت خوب نیست بیکاری
حکم فرمات آت هست چه هست چه هست خوشبختانه
یا بدبختانه همدان یک وضعی هم پیدا کرده کدر سال
آینده یک مهمانی هم دارد که از همه جا دنیا دعوت
شده اند و خواهند آمد و بایستی که ما در همین حال
آبروی مملکت را هم حفظ کنیم (آفرین) بنده
ناگزیر هستم اینجا در وهله اول از توجهی که اعلی حضرت
فرمودند انداز قسمت هایی که ملاحظه فرمودند
و دقیقاً همه چارها دیدند دستورات اکید دادند برای
فراهم کردن وضعیت و بهبود اوضاع آنجا و تهیه جشن
تشکر بکنم و در وهله دوم جناب آقای نخست وزیر
از همان روزی که مستحضر شدند که جشن هست و
بایستی که مقدمات فراهم شود یعنی در اول کابینه شان
یک کمیسیونی تشکیل دادند از وزرای مربوطه و
انجمن آثار ملی و سازمان برنامه برای اقداماتی که
لازم است تا آنجا که در قدر نشان بوده و جداً هم
خواسته اند البته اوضاع مالی هم طوری نیست که
آن دستورات فوری انجام بشود معذک کله امید
هست که با همین توجهی که هست این جشن بطور
آبرومند برگزار شود (انشاء الله) البته وزراء هم
در سهم خودشان باید مساهمت کنند بنده چون باید
استیضاح شروع شود بیشتر از این عرض نمی کنم و
بقیه مطالب را برای جلسه بعد میگذارم
رئیس - چون ایام عاشورا نزدیک است در بگر
جلساتی نخواهیم داشت فقط امروز را داریم و پس
فردا یعنی پنجشنبه پیشنهاد می رسیده است از یک
عده از آقایان که امروز ساعت ۴ بعد از ظهر جلسه
فوق العاده تشکیل بشود برای لایحه بگذارد هم
بنابراین در این موضوع اگر مخالفی نیست . . .

فوراً در این مجلس - بنده پیشنهاد می کنم
اعضاء کرده ام ولی چون بعد از ظهر ما ساعت گرفتاری
داریم روضه داریم خواهش می کنم موکول بفرمانده
برای فرمایش .
صدرزاده - خودتان هم امضاء فرمودید
اردلان - بنده استدعا میکنم ساعت چهار
نیم بفرمائید
رئیس - پس ۴ صر جلسه خواهد بود
(بسیار خوب است) عرض کنم آقای دکتر مصدق دو ساعت
وقت خودشان را بآقای مکی داده اند
دکتر مصدق - عرض کنم آقای مکی تعاضشان
تمام نشده است و نطق بنده هم سه ساعت طول نمی
کشد اگر اجازه میفرمائید از وقت بنده استفاده بکنند
که هیچ و اگر اجازه نمی فرمائید اوراق ایشان را
بنده میخوانم
رئیس - آقای مکی ۱۵ دقیقه از وقتشان
مانده است بعد نوبت بجناب عالی میرسد اگر
بخواهید از وقتان به آقای مکی بدهید باید مجلس
اجازه بدهد
نمایندگان - رای میدهم
دکتر مصدق - اگر مجلس اجازه نداد اوراق
آقای مکی را بنده خودم قرائت میکنم
صدرزاده - اگر تمام نشد با تمهید موافقت
می کنیم
نمایندگان - مانعی ندارد ایشان بفرمائند
مکی - بنده باتشکر از آقایان نمایندگان
محترم اکثریت می خواهم در اول جلسه این موضوع
را تمام کرده باشم که نمایندگان محترم موافقت دارند
که بنده ادامه بدهم یا نه اگر نبایستی ادامه بدهم
الان به بنده بفرمائید که من تکلیف خودم
را بدانم
رئیس - یعنی از طرف خودتان؟ (مکی -
نه خیر) از طرف ایشان بنده گمان می کنم که مجلس
موافقت بکنند که آقای دکتر مصدق وقتشان را بدهند
۱۵ دقیقه خودتان را خلاص بفرمائید بعد از ۱۵
دقیقه برای میگیریم
۳- دنباله استیضاح ازدولت
مکی - بنده کاملاً متوجه هستم که نمایندگان
محترم با بیابان رساندن عین ادعای نامه ملت ایران که
قسمت اعظمش را ب عرض نمایندگان محترم رساندم
کاملاً موافقت و در حقیقت بنده مترجم احساسات غالب
از آقایان نمایندگان و شاید اکثریت قریب با اتفاق
نمایندگان محترم بودم و با این احساساتی که بنده
مشاهده کردم و دیدم در خارج این بنده کمترین را
مورد تشویق قرار دادند من خیلی امیدوار شدم
بسعادت آینه این مملکت زیرا همیشه هم همینطور
بوده که در مواردی که پای خارجی در بین بوده هیچ
وقت اقلیت و اکثریتی وجود نداشته (صحیح است)
همه یکدل و یک زبان برای تأمین منافع ملت ایران
و برای مبارزه بانفوذ بیگانه یکدل و یک جهت شده اند
و واقعاً قدمی برخلاف مصلحت مملکت برداشته اند
این البته باعث کمال خوشوقتی است و اما عرایض
بنده که ناامان مانده یک قسمت مربوط است بقرار
دادهای خاور میانه یک قسمت بقانون و نزول و ملاقات

۱۴ - در ماه ۲۸ شرکت سهامی نفت ایران در وقت سهامی جدیدی برای عامه اخصاص میسر شد...

ایران است و اساس آن بر توزیع نفت خلیج رومانی و خلیج بحرین می باشد...

بایستی در اینجا با اطلاع نمایندگان محترم برسانم که در هر هیئت لیتربترین طبق اساس فعلی ۵/۰ ریال بابت قیمت مینا بشرکت نفت پرداخت می شود...

در اینجا بنده می خواهم خاطر آقایان را به موضوع توزیع قسمتی از پیمان جنوبی ایران مخصوصاً کرمان بندرهای زاهدان و سیستان جلب کنم...

بایستی در اینجا تذکر کرد که شرکت نفت عراق در سالهای اخیر در حدود ۴ میلیون تن نفت از منابع آن استخراج شده...

بنابر این سرمایه شرکت نامبرده بیش از دو برابر ونیم سرمایه شرکت نفت است که میزان استخراج آنم اکنون بیش از دو برابر میزان استخراجی است...

Charge capital

شرکت نفت انگلیس و ایران از بار سرمایه ای شرکت نفت عراق سه مرتبه کمتر بوده (درونزولایه بار سرمایه ای شرکت نفت انگلیس و ایران می باشد)...

دو وسیع ملی حدود ۱۴ ریال بالغ می شود و این ۵۰ درصد افزایش می باشد...

با این ترتیب متعهد می شود که با افزایش سریع مصرف مواد نفتی در ایران که یکی از نتایج اجرای برنامه هفتساله است...

۱۶ - در بند ۱۱ ماده ۲۰ قرارداد ۱۹۳۳ قید می شود که در تمام مدت قبل از ده سال آخر امتیاز هیچ قطعه از اراضی را که کیانی مجاناً از دولت تحصیل کرده...

مفهوم مخالف این قیود اینست که کیانی حق دارد در مدت مقرر آخر امتیاز اموال غیر منقول خود را به کیانیهای تابعه بفروشد...

فرار داد الحاقی که قصد از بین بردن مینای خلیج خود را میجوید...

خریداری می نماید و این خرید بر اساس متعهد باقراری و قیمت طرده خواهد بود...

۱۷ - با وجود اینکه طبق ماده ۲۱ طریق متعهدند که اجرای قرار داد ۱۹۳۳ بر اصول متقابل حسن نیت و صداقت و تقسیم معقول و متناسب آن باشد...

رئیس - آقای مکی تأمل فرمائید ۱۵ دقیقه شا تمام شده آقای دکتر صدیق دو ساعت از مدت نطق خودشان را به آقای مکی داده اند...

دکتر مصدق - آقایان در این خصوص که رأی نمیخواهند بنده اوراقش را میگیرم میخوانم...

رئیس - برای هر ناطقی سه ساعت وقت تعیین شده است مدت نطق حد اکثر سه ساعت است...

۱۶ - در بند ۱۱ ماده ۲۰ قرارداد ۱۹۳۳ قید می شود که در تمام مدت قبل از ده سال آخر امتیاز هیچ قطعه از اراضی را که کیانی مجاناً از دولت تحصیل کرده...

کشافوز صدر - بنده می خواهم سابقه نشود استثناء مانعی ندارد...

جمال امامی - جناب آقای رئیس خودشان فرمایند که اوراق را من میخوانم چه مانعی دارد...

رئیس - آقایانیکه موافقت کنند دو ساعت مدت نطق آقای دکتر مصدق - آقایانیکه موافقت کنند دو ساعت این رأی میخوانم (صدر زاده - رأی میخوانم)...

رئیس - اینطور که ایشان بیان میکنند اول میخواستند یک مقدار از وقت خودشان را آقای مکی بدهند...

نکرد خود ایشان مساعدت نوشتن و استناد فرمودند کرد پس باید رأی گرفت برای اجاره مینای آقای مکی که یکساعت ونیم دیگر بنطقشان ادامه بدهند...

مکی - الف) قرارداد های طویل المده با دولت انگلیس و شرکت های نفت امریکائی وجود داشته و با منتقد شده است که بضرر بیست درصد حق السهم دولت ایران بوده است...

ب) - ماده مربوط بطلا را برخلاف روح پیمان که امکان خریداری مقدار معینی طلا بلیه های مهدی بابت حق الامتیاز و مالیات هر تن بوده است...

ج) - مالیات بردآمد انگلستان و سایر مالیات های آن کشور را شامل حق السهم ایران نموده بوده و با قرارداد الحاقی هم فقط قسمتی از حق السهم ایران از مالیات بردآمد فقط معاف شده...

د) - با محدود کردن سود تقسیم شده بین سهام داران شرکت قسمت فوق العاده زیادی از حواش خود را که اکنون از سی میلیون لیره هم متجاوز شده است...

ه) - در ۱۹۴۹ شرکت در حدود ۷ برابر آنچه که در ۱۹۳۳ مصرف می نموده نفت و مواد نفتی ما را مصرف نموده و آنرا مشمول حق الامتیاز مالیات ندانسته و از این راه تاکنون بیش از ده میلیون لیره از حق الامتیاز و مالیات دریافتی کسر کرده است...

و) - در تمام مدت جنگ در داخل ایران به نیروی متفقین مواد نفتی فروخته و سهم مالیاتی ایران را بکشور ایران پرداخت نکرده است...

ز) - با فروش نفت در قاطور افتاده کشور بوسیله حلب و منظور داشتن قیمت زیادی برای طرف خسارتی با افراد این ملت و مصرف کننده وارد آورده است...

ح) - برخلاف تعهدات صریح خود ضمن ماده ۱۶ تعداد کارمندان خارجی را نقصان نداده و از این راه از خرج چهل میلیون لیره بقیع اقتصاد ایران جلوگیری کرده است...

شاهد و بخصوص در شرایطی که از اوضاع کلی مرگ و میر حزب ایران منتشر شده است...

ب) - برخلاف تعهدات صریح خود ضمن ماده ۱۶ تعداد کارمندان خارجی را نقصان نداده و از این راه از خرج چهل میلیون لیره بقیع اقتصاد ایران جلوگیری کرده است...

ج) - از پرداخت مالیات بردآمد مفاطمه کارکن خارجی که وجود آنها در ایران و جانشین شدن آنها بایرانیان خود در حکم افزایش بیشتر کارمندان خارجی شرکت میباشد...

د) - در ۱۹۳۸ با دادن سهام مجانی به سهامداران خود که در حقیقت در حکم دادن سود سالیانه ۴۰۰ درصد به سهامداران عادی بوده است...

ه) - از نفت شاه آنطوریکه لازمه حفظ سهم ایران از نفت زیر زمینی این ناحیه که با کشور عراق مشترک است استفاده و بهره برداری مقتضی ننموده است...

و) - نفت شاه را بطوریکه کارشناسان فنی اظهار عقیده می کنند مخازن زیر زمینی اش با مخازن نفتی که در در عراق هست شاید بی ارتباط نباشد...

ز) - در تمام مدت جنگ در داخل ایران به نیروی متفقین مواد نفتی فروخته و سهم مالیاتی ایران را بکشور ایران پرداخت نکرده است...

ح) - برخلاف تعهدات صریح خود ضمن ماده ۱۶ تعداد کارمندان خارجی را نقصان نداده و از این راه از خرج چهل میلیون لیره بقیع اقتصاد ایران جلوگیری کرده است...

ط) - در جلوگیری از اتلاف گاز به بهانه اینکه این عمل تجاری نیست و حال آنکه با توجه با استفاده هنگفتی که از نفت خام مینایه مجموع عمل با وجود زبان فرضی استفاده از گازها بازم نفع فوق العاده زیادی در بر دارد اقدام ننموده و در حدود ۲۷ میلیون تن مواد نفتی مارا تاکنون طعمه آتش نموده است...

این است. مگر تفسیری که شرکت گاز ماه ۲۶ فرورداد الهائی که منظور تأمین منابع ما پیش بینی شده بوده نبوده است بایستی متذکر گردیم که در آخرین قسمت همین ماده که عریضه بالا ضمن آن قید شده نوشته شده است که « این امتیاز را دولت لیسو نخواهد کرد و مفاد مقررات آن در آیه بوسیله معین قانون عمومی و خصوصاً بوسیله چک از دستورات و نظامات اداری و باصلیات مقامات اجرایی قابل تغییر نخواهد بود » قید این دو موضوع در یک ماده که یکی مربوط به تعهدات شرکت و دیگری مربوط به تعهدات دولت ایران می باشد نشان می دهد که این دو تعهد لازم و ملزوم و شرط یکدیگرند بنابراین در صورتیکه شرکت طبق تعهدات خود عمل نکرده باشد دولت ایران هم هیچگونه تعهدی نسبت به امداد قرارداد ۱۹۳۳ و عدم لغو آن نداشته و حق قانونی فسخ آنرا دارد .

در اینجا بایستی بعرض نمایم که دولت که چشم میلیونها گرسنه و هریان دوخته برای آنها است برسانم که اکنون با وجود تخلفات سریع شرکت و تفسیر غیر معقول وزیران بخش مفاد قرار داد بر اساس همین ماده ۲۱ کشور ایران دیگر تعهد قبول قرارداد ۱۹۳۳ را نداشته و بایستی از این موقعیت برای ریشه کن کردن نفوذ اجانب در ایران باملی کردن صنایع نفت استفاده نماید و ضمناً خسارات وارده بحق ایران در این مدت را با حکمیت بین المللی محاسبه و تعیین نموده و با منظور داشتن آن زیانها حساب خود را با شرکت نفت تصفیه و با استفاده از کارشناسان خارجی به بهره برداری از منابع نفتی خود ادامه دهد محاسبه کارشناسان نشان می دهد که ما می توانیم با استخراج نصف نفتی که فعلاً شرکت نفت استخراج می نماید حد اقل معادل استفاده فعلی کشور از منابع نفتی استفاده ببریم و ضمناً در صورت باقی ماندن دینی نسبت به شرکت نفت این دین را هم در ظرف چند سالی مستهلک نموده و تازه برای این سه خریداران مشتاقی که نفت ما را در خلیج فارس تحویل بگیرند داشته باشیم نفت خود را ببقیتی که از قیمت بازارهای مصرف منهای مخارج حمل و نقل از خلیج فارس تا آن نقاط نیز ده درصد ارزانتر باهد بفروش رسانید

بنده برای اینکه توجه آقایان نمایندگان را جلب کرده باشم باینکه اگر ما بخواهیم اینجا را ملی بکنیم هیچگاه دولت انگلستان طبق بیانات مستر بوین در مجلس عوام انگلستان اگر بخواهند مانع و مزاحمتی برای ما فراهم نکنند بنده همین نطق مستر بوین را در جواب مستر بیکن تونر عرض نمایم که کان معترم زاجع بهمین مورد که دو مرتبه اتفاق افتاده است با استعمار مجلس شورای ملی میسرمان و همین مذاکرات هم بوسیله نماینده همکار معتمد دوره گذشته مان آقای عباس اسکندری در ضمن استیضاح تقدیم مقام ریاست مجلس شورایی شده است و بنده این جا ترجمه آنرا با اطلاع آقایان نمایندگان معتمد میرسانم . موقی است که برمه صنایع خودش را ملی کرده است و بیش از سیصد میلیون لیره سهام صنایع برمه متعلق با افراد انگلیسی یا اتباع انگلیسی و یا شرکتهای مهم لندن بوده و صنایع خودش را بوسیله قانونی در مجلس ملی اعلام نموده . بکنی این نمایندگان - مستر بیکن

دهد . حالا اینجا سؤال می شود که چرا در این مورد مستر بیکن تونر پس از مراجعه بصحبت بوین راجع باصول دمکراسی و سوسیالیزم از وزیر خارجه سؤال کرده آیا مستر بوین اطلاع دارد که در برمانی دولت فعلی اینجا می خواهد اصول سوسیالیزم را رواج دهد و کارخانجات و صنایع و شرکت های انگلیسی و آن قسمتی که انگلیسیها در آن سهام دارند چه خواهد شد ؟ و سرنوشت آن چیست ؟ مستر بوین جواب داد آنها کاملاً تصمصیم دارند که کارخانجات و صنایع را ملی کنند و با پرداخت خسارت صاحبان سهام موافقت کرده اند و در تمام بیانات خود این موضوع را همیشه گفته اند و سیاستی را می خواهند تعقیب نمایند اعلام نموده اند و مؤسسات را هم تصرف نموده اند ولی در موضوع پرداخت خسارات اخیراً چنین مستفاد میشود که می خواهند آنرا هم تغییر دهند من خیال میکنم این مجلس هیچوقت نخواهد خواست که با دولت برمانی داخل مذاکره شویم و طبق مقررات منشور ملل متفق مواد خام در هر کشور متعلق بحدودش میباشد . (صحیح است) در صورتیکه خسارات بطریق صحیح و عادلانه بپردازند ما موافقت داریم ما مداخله در امور داخلی کشور دیگری نداریم .

این متن بیانات مستر بوین وزیر امور خارجه انگلستان بود که در مورد برمانی که در حدود سیصد میلیون لیره در آنجا سهام افراد انگلیسی و یا اتباع انگلیسی بوده و اینکار را کرده اند و صنایعشان را ملی کرده اند اگر ما هم بکنیم یک چیز خارق العاده ای نیست و دولت انگلستان و مجلس عوام انگلستان هم بنا بر توضیحی که وزیر خارجه انگلستان داده است هیچوقت اجازه نمیدهد که آنها با هیچ عنوانی دخالت در امور کشوری کنند پس باید ما هم از موقعیت جهانی استفاده بکنیم و در این موقع صنایع نفت را ملی اعلام کنیم ملت ایران و نمایندگان معتمد بایستی از این عمل بیم داشته باشند و تصور کنند که ما نخواهیم توانست این عمل را انجام دهیم کار شناسان مدهمی هستند که این کار از عهد ایرانی که زندگانی او با حقوق های سرشاریکه شرکت نفت بخارجیان میردازد تأمین گردد کاملاً مبسرات و ضعف فنی خود را نیز میتوانیم با دراستفاده گرفتن کارمندان خارجی فعلی شرکت و یا کارشناسانیکه از دنیای متدن استفاده نموده و بجای آنها بکاریم جبران نایم

۱۸ - در ماده حکمیت بطور خلاصه میگویم که شرکت نظریه اصلی خود را که امکان مراجعه بعکم واحد برای حل اختلافات عظیم ناشی از این قرارداد است تأمین نموده و این موضوع نیز میتواند در آیه زیانهای عظیم و غیر قابل جبرانی برای تأمین منافع ایران در برداشته باشد

۱۹ - از ماده بیست و سه معلوم میشود که طبق قرارداد داری در صورت عدم انقاد قرارداد ۱۹۳۳ دولت ایران حق دریافت مالیات طبق مقررات قانونی خود از شرکت نفت داشته است در صورتیکه قرارداد داری بجای قرارداد ۱۹۳۳ در سالهای قوت آن اجرا شده بود صرف نظر از اینکه دولت ایران در ۱۶ درصد منافع کلیه شرکتهائی که برای بهره برداری و

دهد . حالا اینجا سؤال می شود که چرا در این مورد مستر بیکن تونر پس از مراجعه بصحبت بوین راجع باصول دمکراسی و سوسیالیزم از وزیر خارجه سؤال کرده آیا مستر بوین اطلاع دارد که در برمانی دولت فعلی اینجا می خواهد اصول سوسیالیزم را رواج دهد و کارخانجات و صنایع و شرکت های انگلیسی و آن قسمتی که انگلیسیها در آن سهام دارند چه خواهد شد ؟ و سرنوشت آن چیست ؟ مستر بوین جواب داد آنها کاملاً تصمصیم دارند که کارخانجات و صنایع را ملی کنند و با پرداخت خسارت صاحبان سهام موافقت کرده اند و در تمام بیانات خود این موضوع را همیشه گفته اند و سیاستی را می خواهند تعقیب نمایند اعلام نموده اند و مؤسسات را هم تصرف نموده اند ولی در موضوع پرداخت خسارات اخیراً چنین مستفاد میشود که می خواهند آنرا هم تغییر دهند من خیال میکنم این مجلس هیچوقت نخواهد خواست که با دولت برمانی داخل مذاکره شویم و طبق مقررات منشور ملل متفق مواد خام در هر کشور متعلق بحدودش میباشد . (صحیح است) در صورتیکه خسارات بطریق صحیح و عادلانه بپردازند ما موافقت داریم ما مداخله در امور داخلی کشور دیگری نداریم .

این متن بیانات مستر بوین وزیر امور خارجه انگلستان بود که در مورد برمانی که در حدود سیصد میلیون لیره در آنجا سهام افراد انگلیسی و یا اتباع انگلیسی بوده و اینکار را کرده اند و صنایعشان را ملی کرده اند اگر ما هم بکنیم یک چیز خارق العاده ای نیست و دولت انگلستان و مجلس عوام انگلستان هم بنا بر توضیحی که وزیر خارجه انگلستان داده است هیچوقت اجازه نمیدهد که آنها با هیچ عنوانی دخالت در امور کشوری کنند پس باید ما هم از موقعیت جهانی استفاده بکنیم و در این موقع صنایع نفت را ملی اعلام کنیم ملت ایران و نمایندگان معتمد بایستی از این عمل بیم داشته باشند و تصور کنند که ما نخواهیم توانست این عمل را انجام دهیم کار شناسان مدهمی هستند که این کار از عهد ایرانی که زندگانی او با حقوق های سرشاریکه شرکت نفت بخارجیان میردازد تأمین گردد کاملاً مبسرات و ضعف فنی خود را نیز میتوانیم با دراستفاده گرفتن کارمندان خارجی فعلی شرکت و یا کارشناسانیکه از دنیای متدن استفاده نموده و بجای آنها بکاریم جبران نایم

۱۸ - در ماده حکمیت بطور خلاصه میگویم که شرکت نظریه اصلی خود را که امکان مراجعه بعکم واحد برای حل اختلافات عظیم ناشی از این قرارداد است تأمین نموده و این موضوع نیز میتواند در آیه زیانهای عظیم و غیر قابل جبرانی برای تأمین منافع ایران در برداشته باشد

۱۹ - از ماده بیست و سه معلوم میشود که طبق قرارداد داری در صورت عدم انقاد قرارداد ۱۹۳۳ دولت ایران حق دریافت مالیات طبق مقررات قانونی خود از شرکت نفت داشته است در صورتیکه قرارداد داری بجای قرارداد ۱۹۳۳ در سالهای قوت آن اجرا شده بود صرف نظر از اینکه دولت ایران در ۱۶ درصد منافع کلیه شرکتهائی که برای بهره برداری و

مطالبی دولت انگلستان و پس از استیضاح معقول شریک بود (وحال آنکه بر اساس قرارداد ۱۹۳۳ دولت ایران فقط در منافع شرکت نفت انگلیس و ایران شریک میباشد) مالیات مربوطه کلیه شرکت های بهره برداری را که در ایران مشغول کار بوده اند دریافت میداشت و عواید ایران براتر زیاده تر میگردد . محاسبه کار شناسان که در روزنامه ها منتشر گردیده نشان میدهد که فقط در صورت اجرای مقررات داری دولت ایران از شرکت نفت انگلیس و ایران بابت ۱۶ درصد منافع و دریافت مالیات بر اساس مقررات مالیاتی کشور از ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۹ بجای ۲۹۷ میلیون دلار دریافتی ۱۶۰ میلیون دلار دریافت میداشت و بنابراین اگر ۱۶ درصد منافع سایر شرکت های بهره برداری هم از شرکت های که در داخل ایران و یا در خارج آن عمل میکردند و همچنین مالیات شرکتهائی که در داخل ایران عمل مینمودند دریافت میداشت عواید آن بازم بیشتر گردیده و شاید در این صورت با میزان دریافتی کشور و نزولاً هم برابری مینمود و حال آنکه طبق محاسبه کارشناسان و طبق قرارداد ۱۹۳۳ دریافتی های ایران فقط ۲۸ درصد دریافتی و نزولاً بر اساس متوسط هفت ساله اخیر بوده و طبق قرارداد الحاقی نیز ۴۷ درصد آن و طبق قرارداد داری که در مورد شرکت نفت تنها اجرا میشد ۶۶ درصد و نزولاً و بالاخره در صورت دریافت ۱۶ درصد منافع و مالیات کلیه شرکتهائی که طبق مقررات داری مشغول در صد منافع و مالیات میگرددند شاید در حدود همان مقدار دریافتی کشور و نزولاً میگردد .

البته بازم بایستی تکرار شود تا هیچکس را مجال فراموشی باقی نماند که بیلان شرکت که مدهمی است ما را در منافع شرکت نفت در سراسر جهان شریک مینماید ، افلا سی درصد کمتر از متوسط هفت ساله ۱۲ شرکت بهره برداری نفت و نزولاً که تقریباً منحصراً در منافع فروش نفت خام شریک میباشد نفع نشان داده و این هم کلاهی است که بتهنائی برای بی ارزش کردن قرارداد ۱۹۳۳ کافی میباشد .

در این ماده یک میلیون لیره برای تصفیه دهاوی سابق پرداخت شده و قبول میشود که برای سالهای ۱۹۳۱ و ۱۹۳۲ بجای مقررات داری حقوق کشور ایران بر اساس مقررات قرار داد ۱۹۳۳ پرداخت گردد و البته هتشر شرکت هم در اینجا است که در آن موقع دریافتی ایران بر اساس قرارداد ۱۳۹۳ بیش از دو برابر دریافتی ایران بر اساس قرارداد داری میشده است و پس از ۱۷ سال معلوم شده است که اگر قرارداد داری وجود میداشت سهم دریافتی ایران بر اساس قرارداد داری دو برابر سهم دریافتی بر اساس قرارداد ۱۹۳۳ شده بود . ضریب نیرنگ چنانچه ملاحظه میفرمایند در اینجا ۴ میباشد یعنی شرکت دریافتی ایران بر اساس قرار داد ۱۹۳۳ را چهار مرتبه بیش از آنچه که با زمان پرداخت شده شده در ۱۹۳۳ با نشان داده است .

حلی که شرکت در قرارداد الحاقی نیز نموده است بنظر کارشناسان دارای یک ضریب بزرگی در همین حدود میباشد و با تصویب آن ۱۵ سال دیگر ملت ضمن بندهای یک و دو آن ماده برای آن قائل شده

ایران خواهد دید که بایستی دست نهادن بدندان بگیرد و بمقصدین آن نیز مثل مقصدین زنده قرارداد ۱۹۳۳ لغت و نفرین نماید .

بایستی اینجا توجه نمایم که معتمد و ملت ایران را باین موضوع جلب نمایم که شرکت نفت هواره با نیرنگهای شیطانی خود در هر فاصله ۱۵ تا ۲۰ سال وسایل هم رضایت دولت ایران را فراهم آورده و هر بار با دادن مبلغ ناچیزی و دریافت تصفیه حساب بضمون ، ربه و پخرمانی انگشتری ، عمل کرده و خیال خود را برای خیز بدمی راحت کرده است .

این عمل تصفیه حساب بیکبار در ۱۹۲۰ با قبول پرداخت یک میلیون لیره که بصرف تغییر رژیم حکومتی ایران رسیده است و یکبار در ۱۹۳۳ که منجر بمقدار قرارداد تنگن و تمدید مدت ۳۳ ساله قرارداد و رخنه در حق حاکمیت ایران گردیده است انجام شده و دهنه سوم آن همین قرارداد الحاقی بوده است که بیش از پیش باعث چنگال خونین استعمار و استثمار بقلب ملت ستم دیده ایران فرو رود و خوشبختانه برای ملت بیدار ایران فداکاری احزاب ایران دوست و مشتق از خود گذشته که ملت ایران خود بهتر آنرا شناخته است ، و بوظیفه وجدانی خود عمل نموده اند مانع توفیق آن نقشه خائنه گردیده .

۲۰ - در ماده ۲۴ دولت حق استفاده افراد ملت ایران از الفای قرارداد داری را که افلا بآنها اجازه میداده است که تعهدات خود راجع بواگذاری اجازه زمینهای خود را که ناچار ببلوغ ناچیزی بوده است الفای و قرارداد عادلانه جدیدی نمایند از بین میبرد زیرا قید می شود که قراردادهائی که بر اساس قرارداد داری بسته شده است بر حسب قیدیکه در شرایط اجازه منظور گردیده است تا آخر قرار داد داری یعنی سال ۱۹۶۱ و یا تا آخر قرارداد جدید و از اینراه هم باوجود ضرریکه خود دولت از الفای قرارداد داری برده مردم بدبخت این کشور را نیز از حق کالفای قرارداد داری بفتح آنان ایجاد کرده بوده است معلوم مینماید .

۲۱ - در ماده ۲۱ قرارداد بشرکت حق فسخ قرارداد ۱۹۳۴ بایک مهلت و اطلاع قبلی دو ساله داده میشود و حال آنکه ضمن ماده ۲۶ و ۲۱ سمی شده است این حق از دولت ایران سلب گردد .

البته چنانچه تذکر دادم تجمع عبارات ضمن مواد بالا نوعی است که دولت ایران فقط از حق فسخ خود در صورتی صرف نظر کرده است که شرکت تعهدات خود را با حسن نیت انجام دهد عملی که نه تنها شرکت بر اساس تفسیرهای غلط از اجرای آن سر باز زده بلکه حتی مرتکب عملیاتی شده که با صریح مواد قرار داد مثل ماده ۱۶ نیز مبیانت داشته سهل است در مدت جنگ دوم جهانی حتی مقررات تفسیر غلط خود را نیز مراعات ننموده و از ۱۹۴۳ تا کنون نیز اجرای این ماده را با عدم قبول نظریات حقه دولت ایران معوق و معطل گذارده است .

۲۲ - در ماده ۲۶ بر حسب ظاهر مواردی برای امکان فسخ قرار داد از طرف دولت ایران از راه مراجعه بع حکمیت پیشبینی شده است ولی شرایطی که ضمن بندهای یک و دو آن ماده برای آن قائل شده

است صلاح حق فسخ دولت ایران را منحصر بواوری می نماید که شرکت نفت خواهان این فسخ بوده است .

بحث در این موضوع ها ضمن مقالات متعددی که در روزنامه شاهد و ضمن کتاب خیاتهای گلشانیان در باره نفت جنوب و تکذیبهای گلشانیان - نشریه شماره ۹ حزب ایران مندرج است با دقت کافی شده است و مرا از تدقیق و بحث قضائی در باره آنها معاف می دارد .

این بود مایب و مضرات اصلی و عمده قرارداد ۱۹۳۳ و اثراتی که در صورت تصویب قرارداد الحاقی بر آن مترتب شده بود و البته بر تمام افراد این کشور و بخصوص نمایندگان مجلسین و مسئولین دولت واجب و ضروری است که بدون توجه بدانها و مشاوره با کار شناسان ایرانی که تعهداتی که ممکن است موجب زیان کشور بشود ننمایند . هرایض بنده در مورد ادعاهای خائنه پیدا کرد ...

رئیس - آقای مکی یکتندری تأمل بفرمائید اکثریت نیست (پس از چند لحظه عده کافی شد) بفرمائید

مکی - هرایض بنده در مورد ادعاهای خائنه پیدا کرده حالا فقط مقایسه کشورهای خاور میانه و قانون و نزولاً با قرارداد ۱۹۳۳ مانده است که این را هم بعرض آقایان میرسانم و این مدارکی را که عرض میکنم بعقیده بنده ضبط در صورت جلسات مجلس و برای استحضار ملت ایران بسیار نافع است که دیگران چگونه معامله کرده اند و ما چگونه معامله میکنم

تاریخچه مختصر شرکتهای نفت در عراق

۱ - شرکت نفت عراقی

قبل از جنگ بین المللی اول شرکتهای آلمانی اجازه استخراج نفت در امپراتوری عثمانی را گرفته بودند و در سنه ۱۹۱۲ Turkish Petroleum Co شرکت نفت ترکیه توسط شرکتهای نفت آلمانی و انگلیسی تأسیس شد بدینطریق که ۵۰ درصد سهام آن بانک ملی عثمانی و ۲۵ درصد به Deutsche Bank بانک آلمان و ۲۵ درصد آن به Royal Dutch Shell انگلیسی بود .

در سنه ۱۹۱۴ شرکت نفت انگلیس و ایران تمام سهام بانک عثمانی را خرید و در ۱۹۲۰ سهام آلمانی نیز بفرانسه منتقل گشت

در ۱۹۲۸ نصف سهام شرکت نفت انگلیس و ایران منتقل بشرکتهای امریکائی گردید و ۵۰ درصد سهام هم به آقای گلشانیان رسید و بالاخره شرکت نفت ترکیه که امروز بشرکت نفت عراقی موسوم است ،

Iraqi Petroleum Co تشکیل شد ۲۳٫۷۰٪ سهام این شرکت متعلق بشرکت نفت انگلیس و ایران است

شرکت نفت عراقی برای هر تن چهار شلینگ طلا حق الامتیاز بدولت عراق میردازد و در هر ۱۰ سال یکمرتبه مذاکرات شروع و دوباره این حق امتیاز تجدید نظر میشود و هر سال در عوض مالیات برای ۴ میلیون تن اول ۶۰۰۰۰ لیره طلا و برای هر میلیون تن اضافی ۲۰۰۰۰ لیره طلا میردازد

۴ - شرکت نفت British Oil Development Co

این شرکت امتیازی برای استخراج نفت در قسمتی از خاک عراق (قسمت موصل و بغداد و در مغرب رود دجله) گرفته و در ۱۹۳۳ شروع بکار و نفت استخراج نمودند و در ۱۹۳۶ بملت جنگ ایتالیا و بیخه ساختن لوله برای حمل نفت بتأخیر افتاد و بالاخره سهام آن شرکت را شرکت نفت موصل که خود یکی از توابع شرکت نفت عراقی است بدست آورد فراموش نشود که در حدود ۱٫۴ سهام شرکت نفت عراقی متعلق بشرکت نفت انگلیس و ایران است و بنا بر این شرکت نفت موصل در حقیقت نیمه درجه دوم شرکت نفت ما میباشد

۳ - شرکت نفت بصره

این شرکت در ۱۹۳۸ برای اراضی جنوب بغداد امتیاز استخراج نفت گرفت و تا ۱۹۴۷ مشغول اکتشاف بوده است و سالیانه ۳۰۰۰۰۰ لیره طلا بدولت عراق می پردازد

۴ - شرکت نفت خاقلین

چندی قبل از شروع جنگ بین الملل اول در تعدید حدود سرحد ایران و عثمانی قسمتی از خاک ایران بدولت اخیراً لکر وا گذارده و شرکت نفت خاقلین در ۱۹۲۵ توسط شرکت نفت انگلیس و ایران تشکیل گردید که در این قسمت از خاک سابق ایران شروع باستخراج نفت نمایند این شرکت نفت را استخراج و با یک لوله بطول تقریباً ۴۰ کیلومتر آنرا بتصفیه خانه خاقلین میرساند

شرکت نفت موصل و شرکت نفت بصره و شرکت نفت خاقلین هر سه برای هر تن نفت ۴ شلینگ طلا میدهند و برای مالیات هم مانند شرکت نفت عراقی میانی بدولت عراق میردازند و بعلاوه دولت عراق ۲۰ درصد تمام نفت استخراجی شرکت نفت موصل و شرکت نفت بصره را بلا عوض برای مصرف خود بر میدارد اگر دولت کوچک عراق بتواند چندین شرکت نفت در مملکت خود داشته باشد و از رقابت آنها استفاده نماید و حق امتیاز بطلا بگیرد و در عوض مالیات بازم میانی بلیه طلا بگیرد و حتی ۲۰ درصد نفت استخراجی دوسه شرکت را مجاناً برای مصارف خود بردارد و بعلاوه هر ۱۰ سالی یکمرتبه حق تجدید نظر در امتیاز داشته باشد که بتواند تا میزان ۶ شلینگ طلا عوض ۴ شلینگ آنرا ترقی دهد چطور دولت شاهنشاهی ایران با این همه مطراق عرضه و جرأت ایستادگی در مقابل شرکت نفت و استیضای حقوق ایران را ندارد غیر از بی لیاقتی دولتها آیا میتوان دلیل قانع کننده دیگری پیدا کرد ؟

نفت عراق قسمت عمده اش از معادن اطراف کرکوک و از عمق ۴۰۰ متری بدست می آید در صورتیکه نفت ایران از عمق خیلی کمتری بدست می آید و بعلاوه شرکت نفت انگلیس و ایران دارای سابقه و وسیله بیشتری است و تشکیلات و لوازم مظمی دارد بنابراین بایستی منافع این شرکت براتر بیشتر از منافع شرکت های نفت عراق باشد و همین دلیل بایستی سهم دولت ایران نیز از سهم دولت عراق بیشتر باشد . یعنی باید حق الامتیاز (از روی تشابه اگر حساب کنیم) بطلا داده شود و در عوض مالیات

در تمام این حوزه و برای مدت ۵۴ سال دارد علاوه بر چهل و دو سال که منقضی شده است دارا میباشد بنا بر این مساحت حوزه استحفاظی ۲۶۰۰ برابر مساحت حوزه های امتیازی کشور و نزول و مدت واگذاری ۳۱ برابر مدت واگذاری حوزه های اکتشافی و نزول برای عملیات اکتشافی میباشد.

۲ - ماده هشتم - برای حمل و انبار مواد نفتی ممکن است امتیاز جداگانه داده شود. اشخاصی که طبق این قانون حائز شرایط باشند میبایست تقاضای خود را با قید نرخ های لازم و ترتیب حمل و نقل و انبار نمودن آن برای تصویب بدولت و نزول تسلیم نمایند. صاحبان امتیاز استخراج هم اگر بخواهند حق حمل و نقل خود را به شخص دیگری واگذار نمایند باید قبلاً موافقت رئیس کل فدراسیون را جلب نمایند.

طبق قرارداد ۱۹۳۳ شرکت هلا حق انحصاری حمل و نقل نفت خود را بوسیله لوله کشی و یا وسایل دیگر دارا بوده و در صورتی هم که لازم باشد واگذاری قسمتی از حمل نفت خود را بدیگران واگذار نماید کسب اجازه ای از دولت ایران بطور صریح لازم شناخته نشده است و شرکت هلا در این قبیل موارد نظریه دولت ایران را هم نتوانسته است. با این ترتیب دولت ایران در عملیات داخلی شرکت و با حمل و نقل صلا هیچگونه اختیاری ندارد و شرکت هرچه بخواهد میکند.

۴ - ماده ۱۸ - قطعاتی که برای عملیات استخراجی واگذار میگردد مساحت کل آن نباید بیش از نصف مساحت قطعات اکتشافی بوده و مساحت هر قطعه به تنهایی نباید از ۵۰۰ هکتار تجاوز نماید.

در ایران مساحت حوزه اکتشافی و استخراجی عملیاتی و مساحت آن صد هزار میل مربع است و این مساحت بیش از پنجاه هزار برابر مساحتی است که در کشور و نزول برای استخراج بشرکت واحدی تسلیم می نمایند علاوه بر قطعه مجزا از حوزه امتیازی شرکتی در و نزول نباید از ۵۰۰ هکتار زیادتر باشد و حال آنکه تمام حوزه استخراجی که در اختیار شرکت گذارده شده کلاً بهم متصل و بنا بر این قطعه شرکت نفت انگلیس و ایران ۵۰۰۰۰ برابر قطعات مجزای واگذاری در کشور و نزول است.

۵ - ماده بیست و هشتم - صاحب امتیاز استخراج نفت برای تأسیس تصفیه خانه باید قبلاً نقشه کامل تصفیه خانه را همراه با اطلاعات لازمه برای تصویب بوزارت فرستد و تسلیم نماید. اگر وزارتخانه مربوطه ایرادی داشته باشد باید صاحب امتیاز توضیحات لازم را در این باره بدهد و یا در رفع آن اقدام کند در صورت بروز اختلاف نظر قطعی نسبت به این پیشنهاد باید در ظرف ۲ ماه از تاریخ تسلیم آن با اطلاع تقاضا دهنده برسد. اگر چنانچه در عرض یک ماه از تاریخ تقاضا نامه ایرادی از طرف مقامات مربوطه نرسد آن تقاضا تصویب شده تلقی خواهد شد.

راجع بوسعت و استعداد و نقشه اجرای تصفیه خانه قرارداد ۱۹۳۳ هیچگونه وظیفه ای برای شرکت نفت معین ننموده است و شرکت در این زمینه نیز مثل بسیاری موارد دیگر صد در صد باز است ولی در مواردی که راجع بواگذاری اراضی است در صورتیکه دارای ایران بخواهد بنگاه جوی بدو طبق قرارداد

۶ - ماده بیست و نهم - اشخاصی که صاحب امتیاز نفت نبوده ولی مایل باشند برای تصفیه مواد نفتی تصفیه خانه دایر نمایند در صورت حائز بودن شرایط لازم با آنها طبق مفاد ماده ۲۸ عمل خواهد شد. ولی آنها حق انحصاری نخواهند داشت.

در قرارداد ۱۹۳۳ شرکت هلا بر حق انحصاری اکتشاف و استخراج نفت در حوزه امتیازی عظیم خود حق انحصاری تصفیه یا هر نوع عملیات دیگر را در نفتی که خود تحصیل نموده است دارا میباشد و بنا بر این شرکت های دیگری نمیتوانند عمل تصفیه قسمتی از نفت شرکت نفت را بعهده دار شوند.

۷ - ماده سی و هشتم - صاحبان امتیاز اکتشافی باید مبلغ ۲ بلیوار برای هر هکتار در سال بدولت و نزول بپردازد. صاحب امتیاز ایران یعنی شرکت نفت هیچگونه حق الارضی اکتشافی نپذیرد در صورتی که معادل شرکت و نزول حق امتیاز اکتشافی پرداخت نمیکردند. سالیانه معادل پانزده میلیون دلار فقط حق الارض اکتشافی دریافت میشود. هم تمهید شرکت در پرداخت هر گونه حق الارض اکتشافی باعث شده است که شرکت منابع وسیع نفت این حوزه عظیم را بخود منحصر نموده و طبق مصالح و منافع خود نسبت بآن عمل نماید.

۸ - ماده سی و نهم - صاحبان امتیاز اکتشاف و استخراج باید مبلغ ۸ بلیوار برای هر هکتار کدر تصرف دارند بطور حق استخراج مقدماتی بدولت و نزول بپردازند. شرکت نفت که دارای حق امتیاز اکتشاف و استخراج در حوزه یکصد میلی مربعی خود در صورتی که این حق را برای یکبار بدولت ایران پرداخته بود دولت ایران ۶۰ میلیون دلار از ایزراه بدست آورده بود ولی شرکت نفت از پرداخت هر گونه حق الارضی استخراجی و اکتشافی معاف است.

۹ - ماده ۴ - صاحبان امتیاز استخراج باید برای ده سال اول از تاریخ امضاء قرارداد سالیانه مالیات سطح الارضی بپردازند. بلیوار برای هر هکتار از سال یازدهم الی پانزدهم سالیانه ۱۰ بلیوار از سال ۱۵ الی ۲۰ پانزده بلیوار - از ۲۰ الی ۲۵ - بیست بلیوار - از ۲۵ الی ۳۰ بیست و پنج بلیوار و برای بقیه مدت امتیاز ۳۰ بلیوار بدولت و نزول بپردازد.

شرکت نفت انگلیس و ایران هیچگونه حق الارضی استخراجی نپذیرد در صورتی که متعهد بود که مثل کشور و نزول عمل نماید در ده سال اول سالیانه ۳۷ میلیون دلار در ۵ ساله بعد سالیانه ۷۴ میلیون دلار و ۵ سال به ۵ سال سالی ۳۷ میلیون دلار بیشتر تا آنکه در سالهای آخر مدت امتیاز که حد اکثر آن ۴۰ سال است (در حال آنکه امتیاز ایران ۶۰ ساله بود و ۲۳ سال هم تمدید شده یعنی کلاً ۸۳ سال بوده است) یعنی از سال سی و یکم به بعد سالیانه ۲۲۲ میلیون دلار بدولت ایران بپردازد. با این

۱۰ - ماده چهل و یکم بند ۱ - مالیات حق - الاستخراج از قرار ۱۶ و دوسوم درصد مقدار کل استخراج میباشد که امتیاز گیرنده باید همین آنگاه آنرا بپردازد دولت و نزول است بنگارند. با این بجهت آنرا هر طور دولت و نزول تصبیم بگیرد بآن دولت بپردازد دولت و نزول مفتار است بنگارند از آنرا همین وجه را نقداً دریافت دارد.

بند ۲ همین از قید طبیعی که استخراج میشود ۱۶ و دوسوم در صد آن بدولت و نزول تعلق دارد که با این آن را و با بجهت آن را به نرخ روز دریافت دارد. در قرارداد ۱۹۳۳ شرکت نفت بابت استخراج هر تن نفت خام آن هم نفت خام صادر شده از ایران و فروش رفته در ایران که شرکت نفت تلف شده ما و مصرفی خود را که از ده در صد نفت استخراجی متجاوز است شامل آن نمیدانند. فقط در ۱۰ ساله اول بین شش پنی و ۹ پنی تصبیم شده بطور تمهید پرداخت مالیات نموده است. این مبلغ در ۱۹۳۳ که قیمت متوسط هر تن نفت خام در امریکا ۵ دلار و نظر بقیمت تبدیل دلار بلیاره معادل یک لیاره هر تن نفت خام و بنا بر این بین یک چهل و یک بیست و هفتم قیمت آن بوده است در ۱۹۴۸ که قیمت هر تن نفت ۵ لیاره بوده با توجه بصرف طلا بین ۱۷۹۰ و ۱۳۳۳ قیمت نفت بوده است و حال آنکه حق و نزول که یک ششم نفت خام را دریافت میداشته همیشه در حدود یک دهم قیمت نفت خام باقی مانده است و بنا بر این مالیات دریافتی تأمین یک سوم و یک دهم از دهم مالیات دریافتی کشور و نزول تغییر کرده است. این مالیات که در ۱۹۳۳ معادل ۴ درصد عواید شرکت بوده در سال ۱۹۴۷ معادل ۱۸ درصد عواید شرکت بوده و بنا بر این بجای افزایش نقصان هم یافته است.

۳۰۱۱ - امتیاز دهنده باید بهاء ۱۶ و دو سوم درصد مقدار گازی که از معادن بدست می آورد بطور مالیات حق استخراج بدولت و نزول پرداخت نماید. این مالیات شامل گازی که دوباره بجهت تزریق میگردد و یا برای عملیات خود شرکت مورد استفاده قرار میگردد و یا اصلاً قابل استفاده نیست. نباید.

شرکت نفت بابت بیش از دو میلیون تن گازی که فعلاً سالیانه بهتر میدهد و میسوزاند هیچگونه حق بکشور ایران نمی پردازد و حتی از مقدار ناچیز گازی که برای تهیه گوگرد و یا سوخت منازل شرکت از آن استفاده میشود نیز هیچگونه حق با نپرداخته است و هیچ قسمت از گازها را نیز بجهت باز نمیکردند و همین مطلب مسلماً نتایج زبان بخشی از نقطه نظر حفظ فشار منابع نفتی ما در بردارد. تا کتون هر کت پیش از ۲۷ میلیون تن گاز از منابع نفتی در اطراف

طریق حق الارضی استخراجی در بعضی ایران در هفتم ساله اول قرارداد ۱۹۳۳ یعنی ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۹ بالغ بر ۹۹۲ میلیون دلار حق الارض استخراجی دریافت می نمود و حال آنکه تمام حق دریافتی ایران در این مدت از ۳۰۰ میلیون دلار یعنی نکت مبلغ بالا تجاوز نکرده است و البته اگر حق الارض حتی سبکتر از مبالغ بالا وجود داشت هرگز یک ششم کشور ما را شرکت برای خود منحصر ننموده و صلا مثل یک مستعمره نمیکردید.

۱۰ - ماده چهل و یکم بند ۱ - مالیات حق - الاستخراج از قرار ۱۶ و دوسوم درصد مقدار کل استخراج میباشد که امتیاز گیرنده باید همین آنگاه آنرا بپردازد دولت و نزول است بنگارند. با این بجهت آنرا هر طور دولت و نزول تصبیم بگیرد بآن دولت بپردازد دولت و نزول مفتار است بنگارند از آنرا همین وجه را نقداً دریافت دارد.

بند ۲ همین از قید طبیعی که استخراج میشود ۱۶ و دوسوم در صد آن بدولت و نزول تعلق دارد که با این آن را و با بجهت آن را به نرخ روز دریافت دارد. در قرارداد ۱۹۳۳ شرکت نفت بابت استخراج هر تن نفت خام آن هم نفت خام صادر شده از ایران و فروش رفته در ایران که شرکت نفت تلف شده ما و مصرفی خود را که از ده در صد نفت استخراجی متجاوز است شامل آن نمیدانند. فقط در ۱۰ ساله اول بین شش پنی و ۹ پنی تصبیم شده بطور تمهید پرداخت مالیات نموده است. این مبلغ در ۱۹۳۳ که قیمت متوسط هر تن نفت خام در امریکا ۵ دلار و نظر بقیمت تبدیل دلار بلیاره معادل یک لیاره هر تن نفت خام و بنا بر این بین یک چهل و یک بیست و هفتم قیمت آن بوده است در ۱۹۴۸ که قیمت هر تن نفت ۵ لیاره بوده با توجه بصرف طلا بین ۱۷۹۰ و ۱۳۳۳ قیمت نفت بوده است و حال آنکه حق و نزول که یک ششم نفت خام را دریافت میداشته همیشه در حدود یک دهم قیمت نفت خام باقی مانده است و بنا بر این مالیات دریافتی تأمین یک سوم و یک دهم از دهم مالیات دریافتی کشور و نزول تغییر کرده است. این مالیات که در ۱۹۳۳ معادل ۴ درصد عواید شرکت بوده در سال ۱۹۴۷ معادل ۱۸ درصد عواید شرکت بوده و بنا بر این بجای افزایش نقصان هم یافته است.

۳۰۱۱ - امتیاز دهنده باید بهاء ۱۶ و دو سوم درصد مقدار گازی که از معادن بدست می آورد بطور مالیات حق استخراج بدولت و نزول پرداخت نماید. این مالیات شامل گازی که دوباره بجهت تزریق میگردد و یا برای عملیات خود شرکت مورد استفاده قرار میگردد و یا اصلاً قابل استفاده نیست. نباید.

شرکت نفت انگلیس و ایران هیچگونه حق الارضی استخراجی نپذیرد در صورتی که متعهد بود که مثل کشور و نزول عمل نماید در ده سال اول سالیانه ۳۷ میلیون دلار در ۵ ساله بعد سالیانه ۷۴ میلیون دلار بیشتر تا آنکه در سالهای آخر مدت امتیاز که حد اکثر آن ۴۰ سال است (در حال آنکه امتیاز ایران ۶۰ ساله بود و ۲۳ سال هم تمدید شده یعنی کلاً ۸۳ سال بوده است) یعنی از سال سی و یکم به بعد سالیانه ۲۲۲ میلیون دلار بدولت ایران بپردازد. با این

۱۲ - ماده چهل و دو - اگر صاحب امتیاز مواد خام خود را به بیشتر از قیمتی که با موافقت طرفین معین شده بفروش برساند باید از مبلغی که بدینوسیله اضافه دریافت مینماید ۱/۳ درصد آنرا بدولت و نزول کارسازی نماید. در کشور و نزول مالیات که بصورت یک ششم نفت و مواد نفتی و گاز استخراجی دریافت میگردد در صورتیکه کشور و نزول این جنس را بخواهد شرکت نفت مربوطه موظف است نفت سه پنی دولتی را بجهت حد اقلی که در قانون تعیین شده اسه خریداری نماید و چنانچه ملاحظه میشود اگر قیمت فروش نفت بشرکت مزبور بیش از آن حد اقل بوده باشد تفاوت قیمت را نیز بشرکت مزبور بدولت و نزول پرداخت خواهد نمود و بنا بر این کشور و نزول حد اکثر استفاده را از سه پنی مابقی خود که بصورت نفت خام دریافت

آتش گرفته و از این بابت درباری استظهار بایران داده نشده است. در آبادان یا در نقاط نفت خیز مسجد سلیمان و آغا جاری لوله های گاز هست که دائم سوخته میشود ولی در و نزول و اورد کشور های دیگری که بنا بر نفت - خان یلانند هستند اگر این گاز را مصرف فروشش را نداشته باشند با مصرف استفاده اش را نداشته باشند برای حفظ فشار منابع نفتی خودشان این گاز را مجدداً با وسایل بجهت تزریق میکنند که فشار روی مایع نفت زیاد باشد که دومرتبه نفهرا بالا بیاورد ولی ما بموض اینکه این گاز را بر گردانیم بجهت آن را تمدناً میسوزانیم برای اینکه منابع نفتی ایران در آتیه فاقد فشار بشود (یک نفر از نمایندگان - در برتر تمام بشود) هم در برتر تمام بشود و هم اینکه وقتی فشارش زیاد باشد خرج استخراجش کمتر است بملازمه در خیلی از کشور های دیگر که گازشان را نمیتوانند مصرف کنند بجهت این که نفتشان تمام شده است با فشار تزریق میکنند و در آنجا ذخیره میکنند که هر موقعی که خواستند و وسایلی پیدا کردند بتوانند از آن گازی که در زیر زمین ذخیره کرده اند بنفع سرمایه منی کشور خودشان استفاده میکنند ولی هم آقا بایران در جنوب ملاحظه فرموده اند که این گازها کاملاً سوخته میشود و نه بجهت بر میگردد نه ذخیره میشود در صورتیکه با همین گازها میتوانند تمام شهر های جنوبی ایران از طول راه خرم آباد تا اهواز و همچنین برورد سایر نقاط نزدیک بمرشهر و اهواز را میتوانند از این گاز در زمستان و برای سوختشان مورد استفاده قرار بدهند و در مطالعات سازمان برنامه هم این پیش بینی شده است که از این گاز برای مصرف سوخت و برای و شانی یا برای مصرف کارخانجاتشان استفاده بکنند. متأسفانه برنامه هفت ساله هم مثل اینکه حرف است و اگر بنا بشود که ما از این گاز استفاده بکنیم معلوم نیست که باز هم بایستی پول لوله کشی این گاز را ما بدهیم یا اینکه شرکت نفت در پرداخت پولش و بالاخره این لوله کشی اقدام خواهد کرد. این یکی از مواردی است که بقیه بنده بزیر این مملکت است و شرکت نفت تماماً دست باینکار زده است که در نتیجه هم یک مقدار زیادی گاز معادن نفتی ما خارج شده باشد و فشار کم شده باشد و هم اینکه معادن نفتی مادر آتیه فاقد فشار بشود.

۱۲ - ماده چهل و دو - اگر صاحب امتیاز مواد خام خود را به بیشتر از قیمتی که با موافقت طرفین معین شده بفروش برساند باید از مبلغی که بدینوسیله اضافه دریافت مینماید ۱/۳ درصد آنرا بدولت و نزول کارسازی نماید. در کشور و نزول مالیات که بصورت یک ششم نفت و مواد نفتی و گاز استخراجی دریافت میگردد در صورتیکه کشور و نزول این جنس را بخواهد شرکت نفت مربوطه موظف است نفت سه پنی دولتی را بجهت حد اقلی که در قانون تعیین شده اسه خریداری نماید و چنانچه ملاحظه میشود اگر قیمت فروش نفت بشرکت مزبور بیش از آن حد اقل بوده باشد تفاوت قیمت را نیز بشرکت مزبور بدولت و نزول پرداخت خواهد نمود و بنا بر این کشور و نزول حد اکثر استفاده را از سه پنی مابقی خود که بصورت نفت خام دریافت

و آنکه موسی که می‌دهد چرا قیمت خلیج مکزیک
بدهد؟ چرا قیمت بحریه انگلستان نهد؟ مگر آنها
پسر آقا هستند و ما پسر کنیز هستیم؟ اگر ما نباید
حفظ کنیم خودشان چشمشان کور بشود حفظ کنند
و نفت باید بدهند و اگر هم ما نباید حفظ بکنیم اینهمه
ازش لازم نداریم. کی گفته اینهمه ارتش داشته
باشیم؟ ما برای امنیت داخلی خودمان به چهل پنجاه
هزار نفر سرباز موتوریزه احتیاج داریم و بقیه اش برای
شرکت نفت است و بدتر از همه مانورهای است که
شرکت نفت در ایران می‌کند. توجه بفرمائید. الان
شرکت نفت دست یک مانور بسیار ماهرانه ای زده است
که خدا می‌داند هایتش بکجا برسد. هم علیه منافع
و حقوق سلطنت ایران است و هم بر علیه منافع ملت
ایران است. این مجلس مؤسسان و این بازیهائی که
دارند راه می‌اندازند منظورشان اینست که اگر یک
روزی مجلس شورای ملی ایران که امیدوارم آنروز
روز سعادت ایران باشد و نزدیک باشد. شاید در همین
دوره اتفاق بیفتد و بگویند آقایان سلطان را جمع
کنید و بروید اینها قبلاً آمده باشند برای شخصی اول
اول مملکت یک اختیاراتی انبساطی قلابی تحصیل
کرده باشند که وقتی که آن قانون رفت آنجا بگویند
ما این قانون را قبول نداریم و از حق و تو منظور
اینست و اگر هم آنوقت واقعا ما امروز کاری نداریم
اگر صد سال دیگر یک پادشاه و طغیان در مملکت
ما بود، یا اگر حالا یک پادشاه و طغیان در مملکت
ما بود...

رئیس - آقای مکی تأمل بفرمائید همه کافی
نیست (پس از چند لحظه همه کافی شد) بفرمائید
هنگی - اگر پادشاه مملکت یک فرد وطن
پرستی بود و نتوانست این قانون را امضا کند
و بگوید که من بر علیه منافع ملت که در مجلس شورای
ملی بحفظ حقوق ملت و قانون اساسی قسم خورده‌ام
و این را امضا نمی‌کنم آنوقت آن پادشاه را تبعید
می‌کنند بجزیره زوها یا بسورک یا وریس یا مثل فرانسوی
ها بسنت هلن - این عقیده بنده مانور شرکت نفت
است برای اینکه بتواند با این خدعه و نیزنگ حق
ملت ایران را سلب بکند و من امیدوار هستم و همچنان
که در خارج دارم می‌بینم راجع باین مجلس مؤسسان
قلابی با تمام قوا ملت ایران مقاومت خواهد کرد و نمی‌گذارد
این نیزنگ شرکت نفت جامه عمل بپوشد بگوید
و من تعجب می‌کنم که شنیدم چند روز قبل
جناب آقای تقی زاده و همچنین جناب آقای سردار
فاخر و جناب آقای رزم آرا جلسه‌ای در مجلس داشته‌اند
برای مقدمات این امر اولاً من امیدوارم منظور که
آقای تقی زاده در نامه ای که نوشته اند نوشته اند
که من از سربازان راه آزادی ایران بوده‌ام این
نام سرباز آزادی را از دست ندهند زیرا اگر ایشان
اینکار را کردند بنام اینکه ایشان سرباز آزادی بودند
این نام را برای همیشه از دست می‌دهند زیرا اگر
این عمل را کردند دیگر ایشان سرباز آزادی شناخته
نمی‌شوند ایشان دشمن آزادی شناخته خواهند شد و
دشمن حقوق ملت ایران، و آنچه را که در اول مشروطه
خود ایشان کرده اند برایگان از دست داده‌اند یک
ننگی هم در تاریخ از خودشان باقی گذاشته اند.
جناب آقای سردار فاخر هم که در تظلمان چندروز

قبل فرمودند بظن همه ما منظور که معنی بودند
قسمت اعظم اموال خودشان را صرف آزادی این
مملکت کرده اند ایشان اجازه ندهند که دو مرتبه
بدست شرکت نفت حقوق ملت ایران تضییع بشود
من امیدوارم که خود آقای رزم آرا هم میجوقت
زیر این بار نروند زیرا اگر زیر این بار رفتند این
یک هوابه بسیار وخیمی دارد. این کار باین سادگی
از پیش نمی‌رود. ما در مقابل این اقدام شرکت نفت
تا پای جان ایستاده ایم. من خودم را عرض میکنم
تا پای جان ایستاده‌ام و اگر در آن مؤسسان بنده باید
بروم آنجا خواهم گفت که چه میکنم و خواهی دید
که آنجاچه فوقانی خواهد شد و این صحیح نیست که
ما نیزنگ شرکت نفت را بخوریم و آنها قبلاً بیایند
تا ما را براهی رسد کنند این نیزنگ شرکت نفت است
در دوره گذشته وجداناً خود آقایان میدانند خود
نیسار رزم آرا هم اگر از روی وجدان از ایشان
سؤال بکنیم من مطمئنم که انکار نخواهند سکره
آن مجلس مؤسسان یا واقعا انکار ملت ایران بود جناب
آقای رزم آرا یا تلگرافات رزم ستاد که جناب عالی
در آتش بودید؟ ولی بایست برای اینکه این اندازه
کسی حاضر نیست حق ملتش پایمال شود خوب
آنروز ایشان نظامی بودند و در آس ستاد ارتش بودند و
بایستی که همینطور باشند رئیس ستاد ارتش نظامی
است باید امری که باو میشود اطاعت بکنند ولی
امروز که آن لباس در تن شما نیست وجداناً من از
شما سؤال میکنم ترا بوجدانتان آن مجلس مؤسسان
درست بود خود آقای ساهد آمد پشت این تریبون
و اعتراف کرد که پنجاه هزار تا از آن آراه را خوانده
باطل کرده اند این مؤسسان بود این تغییر قانون
اساسی بتمام مقدمات عالم نه بدرد شاه می‌خورد آن
اختیارات نه بدرد دولت می‌خورد بلکه بنده خیال
میکنم که بر علیه شاه تمام شد تمام آن اختیارات مؤسسان
برای اینکه شاه باید مظهر اراده ملت باشد و بایستی
ما فوق اراده مردم باشد و بر تمام قوانین مملکت هم
ایشان ریاست عالی و فائده دارند در حدود مقررات و
قانون هر امری بکنند همه مردم هیچکس در این
مجلس مخالف با اوامر قانونی ایشان و نظارت عالی
ایشان بر قوای ثلاثه مملکت نیست ولی این اختیارات
خارجی‌ها را متوجه میکنند که هر وقت هر چه بخواهند
بروند نزد خود شاه و اگر روی موافقت نشان نداد تحت
فشارش بگذارند از این اختیارات هیچ استفاده ای
نخواهد کرد مملکت ما هم در آتیه دچار محظورانی
خواهد شد که من نمیدانم آخرش بکجا خواهد کشید
امیدوارم که جناب عالی و همچنین جناب آقای سردار
فاخر و آقای تقی زاده که خودشان را سرباز مشروطه
معرفی میکنند بیشتر از این دیگر اجازه ندهند که بعلفون
ملت ایران تخطی بشود در هیچ کجای دنیا اگر جای
نالتی هست بفرمائید هیچ کجا نیست وقتی دندانی
عصر جدید که بسوسالیزم دارد پیش می‌رود این کارها
را بنام ملت بنام اراده ملت دارند انجام میدهند ما
ببایست اختیارات ملت را بگیریم در بکجا متمرکز
بکنیم برای اینکه شرکت نفت میخواهد اختیارات
را در بکجا متمرکز بکند که اگر مجلس نشست و
برخواست گفت امتیاز لئو قبلاً بروند شخص اول مملکت
را تهدید کنند که اگر لئو اینکار را کردی ما از ایران

خازنت خواهیم کرد یا با سلطنت مخالفت میکنم و
این صلاح نیست و چون ما قسم خورده‌ایم که بقانون
اساسی وفادار باشیم و نسبت بیادشاه خودمان وفاداری
بکنیم بنده این کار را روی قسمی کشورده‌ام از پشت
تریبون عرض میکنم که بگوش اهل حضرت همایونی
هم برسد که ایشان هم متوجه هوابه و خیم این جریان
بشوند و نگذارند شرکت نفت حرف خودش را در
اینجا بکری بشنوند بدست شرکت نفت قانون اساسی
ایران برای مرتبه چندم خدشه دار بشود قانون اساسی
چیزی نیست که هر روز بشینند و بلند بشوند و بگویند
اینجا بش را باید عوض کرد اگر قانون اساسی را
بنا شد عوض بکنند چه مانعی دارد که هر کس زور
پیدا کرد عوض بکند قانون باید خود بخود قدرت
اجرا داشته باشد قانون اساسی که شما بخواهید با
زور شرکت نفت او را ازین برید قویست تر خیلی
هستند زبردست تر خیلی‌ها هستند می‌آیند و یک
روزی بر علیه مصالح مملکت این قانون را هم
عوض می‌کنند بنده خواستم از این موقعیت
استفاده کنم و راجع باین مجلس مؤسسان قلابی گذشته
که سکوت تیسار معظم‌ها هم بنده دلیل بر رضایتشان
تلقی می‌کنم که مجلس قلابی بود واقعا می‌خواهم عرض
کنم یک مجلسی نبود که افکار و اراده یک ایران در
آن حکومت کرده باشد اطفال دستانی بچه‌های
مدرسه آقای دکتر بقائی در استیضاحشان گفتند در
دوره گذشته شما اصل ۴۹ میدانید چیست؟ خود آقایان
و کلا این اصول قانون اساسی را از حفظ نیستند
که ماده ۵۳ چیست ۸۳ چیست هر وقت بخواهیم
مراجعه می‌کنیم همه‌اش را پیدا می‌کنیم بچه‌های
۷ ساله از کردند یا از مرتبه یا نمیدانم یک چشم‌دیده‌ای
بردارند تلگراف کنند و بگویند که ما اصل ۴۹
قانون اساسی را نمی‌خواهیم ما دیگر اجازه میدهیم
که شرکت نفت بیاید قانون اساسی ایران را با این
حیله و نیزنگ عوض کند و من امیدوارم همه با احساسات
پاکی که در روحه آقایان می‌بینم و با احساسات پاکی
که ملت ایران راجع بقضیه نفت نشان داده است و
با تمام علاقتندی که ملت ایران نسبت باین مسئله
حیاتی و این شریان حیاتی مملکت دارد من امیدوارم
در همین مدت کوتاه این امتیاز را لغو کند
و این مؤسسات نفت نامیونالیزه بشوند ملی بشوند
و خود اینها من تصور می‌کنم یک همچو استیضاحی را
کرده‌اند که فشار آورده‌اند که باید مجلس مؤسسان
درست بشود ولی من امیدوارم که نه نمایندگان مجلس
شورای ملی و نه نمایندگان محترم سنا هیچکدام
حاضر نشوند که زیر بار اینهمه فشار شرکت بروند
و آنکه در همان مجلس مؤسسان قلابی هم قید شده است
که پس از افتتاح مجلسین ...

آشتیانی زاده - تصدیقات او که مؤثر نیست
مکی - ... شما که خودتان یکی از آنها بودید
آشتیانی زاده - غلط کردیم آقا
مکی - ... گناه شما با این اقرار بخشوده
می‌شود ...

آشتیانی زاده - بنده رفتم آن مجلس که او کابل
بشوم همان طور که وزیر را کشتند و شما او کابل کشیدید
رئیس - آقای مکی پیشتر از پنج دقیقه به نام
شمن وقت شما نمانده است.

هنگی - ... جناب آقای رئیس فرمودند که ه
دقیقه بیشتر از وقت بده نمانند مطالب زیادی عرض
کردم یکی متن ادعای نامه که تمام نشده بود و مانده بود
و قرارداد های هرستان سعودی مانده بود و عراق مانده
بود و مصر مانده بود و لوله کشی که خاور میانه
مانده بود که بنده می‌خواستم با اطلاع آقایان برسانم که
همین تاریخچه لوله کشی خاور میانه بین عراق و
مدیترانه که سهامش یک مقدارش متعلق بشرکت نفت
انگلیس و ایران است و آنوقت در حدود ۱۲۰ میلیون
تن سوویست هزار تن یک همچو شیفری نفت ایران
را برای مدت بیست سال بکمیانی های امریکائی
فروخته اند یعنی باین کمیابها بقیمت نازل تر فروخته اند که
آنها بیایند در این لوله کشی بین عراق و مدیترانه
شرکت کنند بول بگذارند یک آوانتازی با آنها داده‌اند
که اینها آمده‌اند این لوله کشی را دارند می‌کنند
اینها بعقیده بنده یک مطالب مفصلی است که از نظر
اینکه مجلس شورایی و از نظر اینکه دولت متوجه
باشد که این لوله کشی بچه منظوری است و چرا باید
ملت ایران از این باب هم یک مقداری خسارت بدهد
ما از نفتان صدو بیست میلیون تن در بیست سال بایک تن
بخس بفروشیم که کمیابهای امریکائی بیایند سرمایه
بدهند که لوله کشی بشود اینهم یک مسئله ای است بنقاط
مملکت خود شرکت گویا یک مقداری کامیون آورده
است و در حدود هزار کامیون در ایران متعلق با افراد
است یکی دوازده تا که اینها از خدمتشان خارج خواهند
کرد و اگر خارج بکنند بیکباری مملکت افزوده
میشود و دوسه هزار نفر بیکار و گرسنه سربار گرسنه
های این مملکت می‌شوند این را بایستی دولت فردا
بشرکت نفت توجه بدهد که باوسایلی که در ایران هست
شما که غارت دارید میکیند تا زمانی که در ایران دارید
بهره برداری میکنید بایستی رعایت این موارد را
بکنید و من امیدوار هستم که دست خودمان که افتاد
تمام این موارد را جبران کنیم در خاتمه
عرایضم باز بنده این موضوع را تذکر میدهم که
امیدوارم بلکه مطمئنم که تیر شرکت نفت راجع به
تغییر قانون اساسی ایران بسنگ خواهد خورد زیرا
ملت ایران با هیچ کیفیت حاضریست که قانون اساسی
ایران عوض بشود و اگر چنین عملی بایستی بشود
بایستی افلا مثل حسین مکی در ایران ده بیست هزار
نفر گشته بشوند تا قانون اساسی ایران عوض بشود
یک موضوع دیگر هم که میخواستم توجه دولت را
جلب کنم امروز یک دسته‌ای شکایت کردند بنده که
اینجا کنترانچی‌های حمل و نقل هستند که برای شرکت
از آبادان نفت حمل می‌کنند.

بعضی از نمایندگان - ختم جلسه
رئیس - نیم ساعت داریم باخروقت آقای دکتر هدایتی
دکتر هدایتی - بنده حق دارم از شانس
خودم گله بکنم برای اینکه وقتی نوبت صحبت به
بنده رسید که آقایان نمایندگان محترم را ملاحظه
می‌کنم بنده هستم (بعضی از نمایندگان - بخیر) و چیزی
هم با آخر وقت نمانده امیدوارم اگر نهایت بفرمائید
و توجه بکنند بنده هم سعی می‌کنم از حدود حوصله
آقایان خارج نشوم چیزی که بنده امروز
صبح در سراسر متوجه شدم این بود که متأسفانه بعضی
از آقایان نمایندگان دیدم که با تصمیم قبلی برای

رأیی که باید در آخر استیضاح بدهند در چله
شرکت می‌فرمایند این بزرگترین امری
است که ممکن است استیضاح کنند و ناراحت کند
و بنده تصور می‌کنم شأن نماینده مجلس هم نباشد که
بدون توجه بصحبت‌هایی که در پشت تریبون می‌شود
ورسیدگی بدلائل استیضاح کننده قبلاً تصمیمی اتخاذ
کرده باشند (صحیح است) بنده می‌دانم آقایان
خسته هستند و لو این که اظهار لطف بنده فرمودند
خواستم که ازتان استعفا کنم بگفتی از تصمیم
قبلی بر فرض سکه وجود داشته باشد بهمه آقایان
جسارت نمی‌کنم دور بشوید و بر عریض یکی از همکاران تان
که سعی خواهد کرد از حدود صبر و حوصله و اجازه‌ای
که بهش لطف کرده‌اید خارج نشود (مغیر فرمندی
آقای دکتر این توهین است بفرمائید از آقا انتظار
نمی‌رفت) حضرتعالی را عرض نکردم (بعضی از
نمایندگان - اسم ببرید) خود آقای مغیر فرمندی
که این بیان را فرمودند وجداناً می‌دانند که بعضی
از آقایان نمایندگان راجع به نتیجه استیضاح الان
تصمیمشان را گرفته‌اند انصاف بدهید آقای مغیر
فرمندی (مغیر فرمندی - بنده اطلاع ندارم) منظوری
که من داشتم این بود که بعریض من توجه بفرمائید
البته بعد از آن که عریض بنده تمام شد صحبت‌ها و
استیضاح بنده خاتمه پذیرفت من امتحان خودم را
دادم مملکت مملکت مشروطه است ما تابع نظر
اکثریت هستیم هررأیی که داده شد اطاعت می‌کنیم
ولی استدعای بنده بنده ای که قول دادم از حدود
حوصله آقایان خارج نشوم و خسته تان نکنم و سعی
بکنم که خسته تان نکنم عنایت بفرمائید بعریض
بنده این راهم اضافه می‌کنم که عریض بنده مختصر
خواهد بود و داخل خواهد بود در حدود استیضاح
فقط یعنی راجع بنظریاتی که در کمیسیون نفت ما
داشتیم برای آنچه که موجب مسئولیت و تخلف
دولت آقای رزم آرا شده است فقط و آنچه که بعنوان
یک نفر عضو کمیسیون نفت میشود گفت از این حد بنده
تجاوز نخواهم کرد طبق اصلین ۲۷ و ۴۲ قانون اساسی
و همچنین ماده ۱۷۱ آیین نامه داخلی مجلس شورای
ملی هر یک از نمایندگان حق دارند در صورتی که
تخلف در اجرای قانون یا مسامحه ای در اجرائیش
به بینند دولت با وزیر متخلف را استیضاح کنند قانونی درسی ام
مهرماه ۱۳۲۶ از تصویب مجلس شورایی گذشت
که بموجب شق ۱ از این قانون دولت مکلف بوده
است در کلیه مواردی که حقوق ملت ایران نسبت
بمنابع ثروت کشور اعم از منابع زیرزمینی و غیر آن
مورد تضییع واقع شده است بخصوص راجع به نفت
جنوب بمنظور استیفای حقوق ملی مذاکرات و اقدامات
لازمه را بعمل آورده مجلس شورایی را از نتیجه آن
مطلع سازد این قانون تصویب شد دولتهای ایران بعد
از تصویب این قانون قدری هم خودشان در راه اجرای
این قانون و تصدیق مجلس شورایی ایران کوشش
کردند نتیجه این شد که آقای ساهد در دوره یازدهم
در اواخر دوره یازدهم لایحه‌ای ضمن تبصره از ماده
واحد و پنجاه و شش شورایی پیشنهاد کرد بعنوان قرارداد
کس- گلشائیان باز هم میدانند که عمر مجلس ۱۵
و فاکتور اظهار نظری راجع باین موضوع بکنند این
طبقه محول شد به نمایندگان دوره شانزده در ایته‌ای

بعضی از نمایندگان - ختم جلسه
رئیس - نیم ساعت داریم باخروقت آقای دکتر هدایتی
دکتر هدایتی - بنده حق دارم از شانس
خودم گله بکنم برای اینکه وقتی نوبت صحبت به
بنده رسید که آقایان نمایندگان محترم را ملاحظه
می‌کنم بنده هستم (بعضی از نمایندگان - بخیر) و چیزی
هم با آخر وقت نمانده امیدوارم اگر نهایت بفرمائید
و توجه بکنند بنده هم سعی می‌کنم از حدود حوصله
آقایان خارج نشوم چیزی که بنده امروز
صبح در سراسر متوجه شدم این بود که متأسفانه بعضی
از آقایان نمایندگان دیدم که با تصمیم قبلی برای

روزه دولت آقای منصورالملک ضمن صحبت راجع
 یکی از لوائی که بمجلس تقدیم داشته بودند از
 مجلس خواسته که باین قضیه رسیدگی بکنند لایحه‌ای
 که دولت قبلی داده بود و برحسب تقاضای دولت آقای
 منصورالملک هم کمیونی از طرف مجلس شورای ملی
 انتخاب شد برای رسیدگی و اظهار نظر نسبت
 بموضوع نفت بنابر این فراموش نفرمائید
 استیضاحی که ما کردیم استیضاحی که بنده
 کردم شخصاً عرض میکنم بعنوان نماینده‌گی از طرف
 آقایان و برحسب وظیفه‌ای بود که از طرف مجلس
 شورای ملی بمن وبه هفت نفر از وکلا واگذار شد
 که ما بنقضه نفت و قرارداد الحاقی رسیدگی کنیم شاید
 اگر من عضو این کمیسیون نبودم این استیضاح را
 نمی‌کردم برای اینکه از مطالبش اطلاع نداشتم ولی
 آقایان شما نماینده‌گی دادید ما را ۱۰۰ ویرت دادید
 وظیفه‌دار کردید که باین قضیه رسیدگی کنیم طبیعی
 است اگر دولتی خواست در راه وظیفه‌ای که از طرف
 آقایان ما واگذار شده است مانعی ایجاد کند البته
 آقایان تصدیق میفرمائید که وظیفه ما این بود که
 دولت را استیضاح بکنیم برای اینکه امر کمیسیون
 نفت و امر مجلس شورای ملی ایران را مأموریتی که
 مجلس شورای ملی به کمیسیون نفت داده بود
 دولت اجرا نکرده بود بنابر این این استیضاح را ما
 من باب نماینده‌گی از طرف آقایان کردم نتیجه اینکه
 با اینکه هنوز آقایان نمایندگان محترم بعضی
 کمیسیون نفت اعتماد دارند بنده نمیفهمم چگونه
 ممکن است مأموریتی که از طرف آنها دولت را
 استیضاح کرده و رأی عدم اعتماد داده به آن دولت
 رأی اعتماد بدهند از طرف خود آقایان این
 دولت را استیضاح کردیم (محمد علی مسعودی - ولی
 خوب بود شما اول می‌آمدید ما را روشن میکردید)
 (معدل - الا هم نتیجه یکی است هم شما حرفهایتان
 را میزنید هم مجلس رأی خودش را میدهد) عرض
 بنده اینست این استیضاحی که بنده کردم اگر عضو
 کمیسیون نفت نبودم علمی‌التحقیق نمی‌کردم این
 استیضاح از لحاظ مأموریتی بود که از طرف آقایان
 با داده شده بود و اعتمادی است که نسبت به اظهار
 فرموده بودند چون ما منتخب از طرف مجلس شورای
 ملی بودیم بنا بر این نتیجه‌ای که میخواستم بگیرم
 این است که اگر خدای نکرده باین دولت رأی اعتماد
 داده شود من اینجور تلقی میکنم بسیار آقایان اعضا
 کاری ندارم رأی اعتماد بدولت رأی عدم اعتماد نسبت
 بنمایندگان است که برای کمیسیون نفت انتخاب
 فرمودید من اینجور استنباط میکنم که معنی این
 رأی اعتماد در صورتیکه داده شود این خواهد بود
 که حقوق ملت ایران از نفت جنوب تأمین است (بعضی
 از نمایندگان - اینطور نیست) نیست؟ پس رأی
 عدم اعتماد بدهید (محمد علی مسعودی - دولت
 که هیچ مذاکره‌ای نکرده) (دکتر کاسی - سفسطه
 میفرمائید) (زنک رئیس) باری اولین اقدام کمیسیون
 نفت منطقی این بود که به پرونده‌های مربوط بنفت
 مدارکی که مبنای استیفای قرار داد گس -
 گلشایان بود رسیدگی کند تا بفهمد صحیح هست
 یا صحیح نیست این وظیفه اولی کمیسیون نفت بود و
 بنده نظر دولت را نسبت باین موضوع بخواند

فرض فرمائید که کمیسیون نفت رسیده‌گی خودش
 رامیکرد تصمیم مثبت و منفی ۰۰۰ به بنده قول دادید
 که عراض بنده را توجه بفرمائید فرض فرمائید
 کمیسیون نفت رسیده‌گی خودش را خانه می‌داد
 رای خودش را مثبت یا منفی نیست بقرار داد اظهار
 میگردولی دولت مثل این که تا امروز نظر خودش را
 نداده است استتکاف میکرد بنده از آقایان سؤال
 میکنم تکلیف یک چنین گزارش در مجلس شورای ملی
 چه میشد تا آنجائیکه بنده اطلاع دارم هر امری که در
 مجلس شورای ملی مورد مذاکره و رای قرار میگردد
 یا طرح است که از طرف نمایندگان پیشنهاد شده است یا
 لایحه‌ای است که دولت آورده در صورتی که لایحه
 دولت باشد دولت باید ازش دفاع کند
 بنا بر این منطقی است کمیسیون نفت حق داشت که
 از دولت بخواهد که نظر خودش را نسبت بقرارداد
 الحاقی بدهد از این رو برای این که کمیسیون نفت
 وظیفه خودش را انجام داده باشد ابتدا در تاریخ
 ۲۹ ر ۴۰ نام‌های شماره ۱۶۲ بوزارت دادائی نوشت
 بنده برای اطلاع آقایان دو سطر بیشتر نیست میخوانم
 سنتی است دستور فرمائید پرونده مربوط بنفت محتوی
 کلیه اسناد و مدارک خصوصاً گزارش پروفیسور
 زینل و گزارش های اخیر آقای نظام امامی
 نماینده دولت در شرکت نفت و گزارش ارمیتاز اسیت
 انگلیسی و نامه‌های مرحوم داور و آقای گلشایان راجع
 باده ۱۶ قرار داد و هم چنین سایر گزارش های
 رسمی کلیه بیلهای شرکت نفت از افتتاح
 تا این تاریخ را تا روز یکشنبه ۲۹ ر ۱۱ برای
 مطالعه کمیسیون مخصوص نفت ارسال دارند رئیس
 کمیسیون دکتر مصدق (کشاورز صدر - از خدمت
 مرحوم هژیر هم تقدیر کنید) (آزاد - چه خدمتی
 مفاساتی که داد بهترین خدمتی بود که کرد)
 (کشاورز صدر - خدا بیامرزش
دکتر بقائی - خدا امام را بیامرز در این
 ماه محرم (صحیح است)
دکتر هدایتی - این نامه کمیسیون نفت
 ۰۰۰ (کشاورز صدر - راجع به آن ۲۵ ماده اش
 آقای مکی قبول دارند)
مکی - ۲۵ ماده اش را عرض کردم آقای
 وارسته تهیه کرده و در زمان وزارت دارائی
 ایشان بود
دکتر هدایتی - این موضوع از طرف
 وزارت دارائی بلا جواب ماند شرح دیگری در هفته
 بعد نوشته شد که آنها بلا جواب ماند کمیسیون
 ناچار شد در تاریخ ۲۷ ر ۲۹ مراتب را بر سر جناب
 آقای نخست وزیر برساند همین جهت ذیل شماره
 ۲۹۱ باتفاق آراء از طرف اعضای کمیسیون نفت
 این نامه‌ای که الان قرائت میکنم جناب آقای نخست
 وزیر نوشته شد
 جناب آقای نخست وزیر ، کمیسیون
 نفت مجلس شورای ملی ، مأمور مطالعه پرونده نفت
 و اظهار نظر راجع بلایحه تقدیمی دولت تاکنون سه
 جلسه منعقد نموده و کتباً و شفاهاً طی نامه های شماره
 نلان و فلان و فلان از وزارت دارائی خواسته است که
 برای روشن شدن موضوع پرونده‌های مربوط به نفت
 را بسکسیون بفرستند متأسفانه تاکنون وزارت
 دارائی پرونده‌ها را نفرستاده اینک کمیسیون

از دولت تقاضا دارد که دستور فرمائید
 تامدت سه روز از این تاریخ پرونده‌های مربوطه را بکمیسیون
 ارسال دارند و نیز دولت باید تازه روز از این تاریخ
 نظریه خود را درباره لایحه تقدیمی بکمیسیون اطلاع
 دهد چنانکه بعد از گذشتن این تاریخ‌ها پرونده‌ها
 دولت بکمیسیون نرسد اعضاء کمیسیون تصمیم گرفته‌اند
 که دولت را در موضوع نفت استیضاح کنند . رئیس
 کمیسیون نفت دکتر مصدق - سیزده نفر آرتوز در جلسه
 حضور داشتند و تمام این سیزده نفر این نامه را امضا
 کردند برای اطلاع آقایان بنده اسامی این اشخاص
 را میخوانم ، آقای جمال امامی ، دکتر کاسی ، دکتر
 هدایتی ، حاجری زاده ، دکتر علوی ، اللهیار صالح ،
 ناصر ذوالفقاری ، بهبهانی ، قه‌زاده ، سرتییزاده ،
 مکی ، دکتر مصدق بطوریکه ملاحظه میفرمائید
 کمیسیون باتفاق آراء تصمیم گرفت بدولت اطلاع
 بدهد که در ظرف سه روز پرونده‌ها و در ظرف ده
 روز نظر خودش را بکمیسیون نفت بفرستد در ظرف
 این سه روز تشکر میکنم از دولت بعضی از اوراق
 مربوط به نفت را فرستاد ، بعضی ولی بعضی دیگر
 از اوراقی که کمالات داشتیم در این نامه‌ای که قرائت
 کردم اسم بردم از قبیل گزارشات آقای نظام امامی
 از قبیل پرونده نفت مخصوص وزیر دارائی ، من
 عادت ندارم بین صحبت صحبت بکنند لطفاً فرمائید
 بعضی از این مدارکی که کمالات داشتیم بوزارت دارائی
 و نخست وزیر هم اطلاع داده بودیم که این پرونده‌ها
 را لازم داریم برای مانفرستادن و تصمیم کمیسیون
 نفت و نتیجه تصمیم مجلس شورای ملی از دولت آقای رزم
 آرا بوقع اجرا گذاشته است این از جهت پرونده‌ها و اما
 از لحاظ اظهار نظر آنها تاکنون هیچ وجه من الوجوه
 در پرونده‌ها و نه شفاهاً ما نظر دولت آقای رزم آرا را
 راجع ببولیارد قرارداد الحاقی نفهمیدیم همین جهت
 تصمیم کمیسیون این شد که چون دولت آقای رزم آرا
 مسامحه در اجراء قانون سی ام مهر ماه ۱۳۲۱ نموده
 است از طرفی و از طرف دیگر تصمیم مجلس شورای ملی
 و کمیسیون نفت را بلا اجرا گذاشته است از این جهت
 عمل دولت آقای رزم آرا تا این جا هم اتفاق آرا است
 عمل دولت آقای رزم آرا مشمول اصلین ۲۷ و ۲۸ قانون
 اساسی و مستوجب استیضاح است من هم این را امضا
 کرده ام الان هم بعقیده خود باقی‌هستم تاکنون و
 در استیضاحی هم که کرده‌ام این دولت را متخلف و
 مسامحه کننده در اجراء قانون میدانم مطابق یک
 حساب مختصر و روشن که آقای معاون وزارت دارائی
 در جلسات کمیسیون نفت برای ما کردند قرارداد الحاقی
 با قرارداد سابق که امروز هم اجرا میشود قرار -
 داد ۱۹۳۳ حداقل از لحاظ درآمد دولت ایران ۱۲
 ملیون لیره در سال تفاوت دارد یعنی قرارداد الحاقی
 بجزان دوازده ملیون لیره حق دولت ایران را بالا برده است
 بنده چون عضو کمیسیون نفت هستم و کمیسیون هنوز
 بمطالعات خودش خانه نداده است حق ندارم نسبت بقرار
 داد الحاقی تقبلاً یا اثباتاً اظهار نظر بکنم . (جواد
 مسعودی و محمد علی مسعودی پس چرا استیضاح
 فرمودید؟) الان اجازه میفرمادم که بگویم چرا استیضاح
 کردم اگر وقت فرموده باشید تا حالا عراض بنده یک
 کلمه هم اضافه نداشت بنده عرض کردم چون مطالعات

کمیسیون نفت تمام نشده است مجاز نیست نسبت بقرار
 داد الحاقی اظهار نظر بکنم ولی دو چیز مسلم است دوا
 ثابت است غیر قابل انکار است اول اینکه قرارداد ۱۹۳۳ که
 هنوز هم اجرا میشود منافع ملت ایران را امروز
 تأمین و تضمین نمیکند (صحیح است) چرا مسلم
 است؟ خود شرکت و کمیانی قبول کرده در مقدمه
 قرارداد الحاقی که ما اتخاذ کردند ایم ازش مینویسد،
 امضاء کرده است کمیانی بانایند دولت ایران که
 نظر بقرار داد منتهی در تاریخ ۲۰ آوریل ۱۹۳۳
 بین دولت شاهنشاهی ایران از یک طرف و کمیانی نفت
 انگلیس و ایران محدود از طرف دیگر که بموجب آن
 امتیازی برای تنظیم روابط بین طرفین مذکور
 در فوق بر قرار گردیده است ، نظر باینکه
 متمایب مذاکرات کامل و دوستانه دولت و کمیانی
 موافقت نمودند که بلا حظه تغییراتی که در نتیجه
 جنگ جهانی ۱۹۴۰ - ۱۹۳۹ در اوضاع اقتصادی
 حادث شده مزایای مالی که طبق قرار داد اصلی
 بدولت تعلق میگردد بایستی بجزان و ترتیب آتی -
 الذکر افزایش یابد اینرا نماینده کمیانی امضاء
 کرده است . مینویسد قسمت ایران کافی نیست و
 باید اضافه شود . پس مسلم است که قرار داد
 ۱۹۳۳ بنا با قرار خود کمیانی منافع ما را تأمین
 نمی کند ؛ این يك مقدمه (صحیح است) (قاسم
 فولادوند - نمی کند ، نکرده و نخواهد کرد)
 داشته باشید فعلاً . دوم اینکه قرار داد الحاقی
 که آقای گلشایان و کس امضاء کردند ، همان
 طور که عرض کردم معاون وزارت دارائی برای
 ما حساب کردند (مکی - علامت اختصارش میشود
 قرار داد سگ) اینرا دیگر بنده نمی دانم . این
 قرار داد ، قرار داد الحاقی بجزان ۱۲ ملیون
 لیره حقوق دولت ایران را اضافه کرده است . پس
 تفاوت بین قرار داد الحاقی عرض کردم بنده
 مدافع قرار داد الحاقی نیستم و نظرم را هم می
 گذارم تا نظر کمیسیون نفت معلوم شود . ولی این
 مسلم است که این قرار داد فعلی که اجرا میشود
 برای ما ضرر دارد و قرار داد الحاقی هر ماهی
 یک ملیون لیره اضافه می کند حقوق ما را درست
 است؟ ماهی یک ملیون لیره یعنی روزی ۳۳
 هزار لیره (اردلان - مقدارش از ذخیره
 است آقا) نه ، در هر صورت این عددی
 است که از طرف دولت بپاداده شده است روزی سی و
 سه هزار لیره قرار داد الحاقی حقوق ما را اضافه کرده
 است پس قراردادی که کمیانی هم امضا کرده هر قدر ما
 تأخیر بکنیم در رسیدگی باین قرارداد هر قدر آرای رزم
 آرا در ارسال پرونده ها تأخیر بکنند هر کسی موجب
 تأخیر رسیدگی باین قرارداد بشود حداقلش اینست که
 روزی ۳۳ هزار لیره بملت ایران ضرر زده است این
 طور نیست جناب آقای دکتر طاهری؟ (دکتر طاهری
 از تاریخی است که امضا شده است) توجه بفرمائید چون
 خیلی روشن است یعنی دو دوتا چهار تا است ، قرارداد
 ۱۹۳۳ با ضرر میزند ، قرارداد الحاقی که هنوز تصویب
 نشده و امیدوارم حقوق ما برآب بیشتر از آنها باشد
 تفاوتش با قرارداد ۱۹۳۳ روزی ۳۳ هزار لیره است
 (یکی از نمایندگان - ما این را کافی میدانیم) کافی

نیست ، هیچ وجه کافی نیست پس بنابر این هر قدر
 بقتد رسیدگی باین کار ، این که مسلم است از لحاظ
 حقوقی .. (یکی از نمایندگان - آنرا که باید بدهند)
 (فرهودی - از اول ۱۹۴۸ است) این طور است؟
 کمیانی هم این را قبول دارد ؛ (فرهودی - بلی) در هر
 حال تفاوت بین این دو قرارداد روزی ۳۳ هزار لیره
 است و هر روز تأخیر از طرف دولت ایران در این کار حداقل
 این مبلغ بدولت و ملت ایران بطور مشخص ضرر میزند .
 اگر ضرر نمیکنند ، پس بگذارید چون قرارداد الحاقی
 هم امضا شده بگذارید بیست سال دیگر هم بماند همین
 طور بماند ، شاخودتان اختیار بکمیسیون نفت دادید
 آقایان اگر مأموریت دادید که ماموریت بکنیم در این
 کار پس نفع دولت ایران بوده است در این کار بطور
 اختصار این بود موضوع استیضاحی که اعضاء کمیسیون
 اگر ضرر نمیکنند ، پس بگذارید چون قرارداد الحاقی
 هم امضا شده بگذارید بیست سال دیگر هم بماند همین
 طور بماند ، شاخودتان اختیار بکمیسیون نفت دادید
 آقایان اگر مأموریت دادید که ماموریت بکنیم در این
 کار پس نفع دولت ایران بوده است در این کار بطور
 اختصار این بود موضوع استیضاحی که اعضاء کمیسیون
 بدادن رأی عدم اعتماد برای ملت ایران تصدیق بکنید.
 آقایان اگر تصدیق فرمائید باین که این مبلغ ضرر بخورده
 است ، از اعمال سستی و مسامحه در اجراء این قانون از طرف
 دولت تیسار یک فایده دارد . آن اینست که دولت‌های بعدی
 دولت‌هایی که امیدوارم بلا فاصله چند روز دیگر شروع
 بکار بکنند ، این دولت‌ها می آیند اینجا قدرت و
 جسارت نخواهند کرد که با حقوق ملکیتی که افرادش
 لغت و پاره پاره میروند ، روزی ۳۳ هزار لیره از حقوق
 آنها را بخاطر ارضاء تایلات جاه طلبانه خودشان زیر
 پا بگذارند .
 این فائده را دارد آقایان نمایندگان افسوس که آئین
 نامه داخلی مجلس شورای ملی ذیل بنده را بسته است .
 منم همیشه تابع قانون و آئین نامه و مقررات هستم حق
 ندارم از موضوع استیضاح خارج شوم . و الا الان در
 حضور خود تیسار برای نمایندگان محترم ثابت
 می کردم که چه ضررهائی از این دولت بملت و
 مملکت ایران وارد شده است (آزاد - فرمائید)
 (معدل - اینکه جزء استیضاح نیست) عرض کردم نمی گویم
 توجه فرمائید آقای معدل خود بنده که خیلی رام هستم (یکی
 از نمایندگان - آقای معدل هول شدند) توجه
 فرمائید این عراض را نماینده نمی کند که روزی
 طرفدار دولت بود و بر حسب تعادف که اطلاعات بنده
 را در رأس موافقین دولت نوشته بود اول موافق دولت بود
 و امروز قطع نظر از آقایان اکثریت که اول مخالف
 دولت بود به بخشید اقلیت (دکتر بقائی - اکثریت
 ملت درست است) اول مخالف دولت شده است آقایان
 نمایندگان محترم میتوانند از چنین نماینده‌می سؤال
 بکنند که مبنای تغییر عقیده توجیست؟ چرا این طور عوض
 شده است؟ آن گسانیکه از آقایان نمایندگان بنده
 را می شناسند و از ملت ایران ، میدانند که هیچ
 موبیلی Mobile و هیچ انگیزه‌می و باغنی ندارم
 غیر از مصالح و منافع ملت ایران که برای حمایت
 آنها بکلام الله مجید سوگند خوردم روزیکه من به
 این دولت رأی دادم خیلی از اشخاص تحصیل کرده و
 فهیمه این مملکت مرا ملامت کردند ولی من چون
 بحرف مردم گوش نمی دهم و روی عقیده خودم کار
 می کنم ، حکم و فرس در پشت سر دولت ای تادم
 و ازش دفاع کردم (احسنت) همه آقایان می دانند که
 موافقت من موافقت بر تفاوتی نبود اثر داشت
 هم مخالفت بنده اثر دارد . (دکتر بقائی - امیدوارم
 همه از شما تبیت کنند) آن وقت بنده بحرف
 این اشخاص ترتیب اثر ندادم چرا؟ برای این که تیسار
 را از مدت‌ها پیش میشناختم در ایشان قدرت کار فوق
 العاده هوش ذکاوت سراغ داشتم و الان هم سراغ
 دارم ولی ایشان از این ذکاوت و از این قدرت کار
 بفتح شخص خودشان استفاده می کنند . آقایان محترم
 من اینقدر بی انصاف نیستم که بزم آرا نسبت منفعت
 شخصی بنهم ، نه مرد یا کی است ، قدرت کار هم
 دارد ، ولی بطور قطع وقتین بدانید که بزم آرا
 استفاده های شخصی غیر مالی کرده است از مقام خودش
 بزم آرا بخاطر تسکین احساسات جاه طلبانه خودش
 کارهایی کرده است ادر این مملکت که حقوق ملی
 را زیر پا گذاشته است . آقایان موقی که ماری
 اعتماد بدولت دادیم مجلس شورای ملی باتفاق تقریباً رأی
 اعتماد داد دولت رزم آرا تمام آنها را در اختیار داشت که
 به نفع مملکت ایران از آن آنها استفاده بکنند .
 دولت آقای رزم آرا همانطور که عرض کردم اکثریت
 قریب باتقان نمایندگان مجلس را داشت دولت آقای
 رزم آرا از پشتیبانی کامل شخص اعلیحضرت همایون
 شاهنشاهی برخوردار بود . دولت رزم آرا در ابتدای
 کار طرف توجه دول آنکلو آمریکن بود همسایه
 شوروی ما در مقابل دولت آقای رزم آرا رویه سکوت
 و تمات و بردباری پیش گرفت و روی خوش نشان
 داد . تیسار سپهبد رزم آرا باتمام این آنها برای
 مملکت چه کردید؟ جواب بدهید ؛ بنده عرض کنم
 چه کردید . اولین خدمت شما این بود که خواستید
 اتحاد و تمامیت ارضی مملکت را با تقدیم لایحه
 اختیارات شهرستانها برهم بزنید (صحیح است)
 رئیس - آقای دکتر وقت مجلس تمام شده .
دکتر هدایتی - دودقیقه اجازه بفرمائید الان
 عراضم را تمام میکنم
 رئیس - آخر از موضوع خارج شدید . از
 موضوع استیضاح که نباید خارج بشوید
دکتر هدایتی - بنده خودم استناد کردم باده
 آئین نامه و عرض کردم که خارج نمیشوم ولی درست
 است که ما رای اعتماد بپس دادیم و الان هم باید
 موجبات عدم اعتماد را بنده در حدود استیضاحی که
 کرده‌ام برای آقایان نمایندگان شرح بدهم و از آنها
 تقاضای رای عدم اعتماد بکنم خواهش میکنم دودقیقه
 اجازه بفرمائید ، من قول میکنم که از موضوع
 خارج نشوم .
مکی - آقای دکتر بگذارید برای اول جلسه
 روز پنجشنبه
 رئیس - حق شما محفوظ است
دکتر هدایتی - من در آنروزها با آقای
 نخست وزیر صحبت کردم بایشان عرض کردم که من
 طرفدار دولت شما هستم ولی از ابتکار شما چیزی
 نمیفهمم . سایر نمایندگان هم بایشان مراجعه کردند
 این مطلب را بایشان گفتند ، تأثیر نکرد . خدمت
 شان یادداشت فرستادم و تقاضا کردم که ابتکار را
 نکنند بامجلس شورای ملی از اجاج و عنار در آمدند
 قانون منسوخ چهل سال پیش را اجرا کردند ولی
 مجلس شورای ملی هیچوقت ابتکار را قبول نخواهد

فروم السلطنه ۱۷۰ از چهارم شهری دو روزنامه بازی
دوباره در این مملکت شروع میشود ایشان تصمیم
داشتند در بنه این تحریکات بتوان جلوگیری از
تحریکات قوام السلطنه و امثال او حکومت نظامی اعلام
کنند آزادخواهان را بگیرند و روزنامه‌ها را توقیف
بکنند و مجلس را هم ببندند و آنوقت بآن ترتیب
بشایلات جاه طلبانه خودشان خانه بدهند آقای نخست
وزیر هم میدانند بزرگترین هنر شما دروغ گفتن است
رئیس - شما حق ندبرید آقایان خارج از موضوع
است من جلسه را ختم میکنم .
دکتر هدایتی من تمام میکنم ، بیش از این
این رها را بازی نکنید و ماسک خودتان را
بردارید شما هم آقایان نمایندگان محترم
بدانید در پشت این قیافه متبسم و مؤدب بسیاری افکار

فروم السلطنه ۱۷۰ از چهارم شهری دو روزنامه بازی
دوباره در این مملکت شروع میشود ایشان تصمیم
داشتند در بنه این تحریکات بتوان جلوگیری از
تحریکات قوام السلطنه و امثال او حکومت نظامی اعلام
کنند آزادخواهان را بگیرند و روزنامه‌ها را توقیف
بکنند و مجلس را هم ببندند و آنوقت بآن ترتیب
بشایلات جاه طلبانه خودشان خانه بدهند آقای نخست
وزیر هم میدانند بزرگترین هنر شما دروغ گفتن است
رئیس - شما حق ندبرید آقایان خارج از موضوع
است من جلسه را ختم میکنم .
دکتر هدایتی من تمام میکنم ، بیش از این
این رها را بازی نکنید و ماسک خودتان را
بردارید شما هم آقایان نمایندگان محترم
بدانید در پشت این قیافه متبسم و مؤدب بسیاری افکار

خبرنامه خت این را معلن باشند قوام السلطنه نمایندگان
شما که بهکرمی نمایندگی تکمیل کرده اید پیش از هر چیز
ایرانی هستیم من اطمینان دارم شما هم میدانید این مرد ایران
را بورطه های خطرناک و نازی بکشی و وحشت و دهشت
میبرد . (کشاورز عصر - شما که رأی دادید آقا
نگوئید) الان با دادن رأی عدم اعتماد خیلی دیر نشده
است دست ایشان را از کار کوتاه کنید دولت ایران
و بدینا بفهمانید که وکلای آنها همواره مدافع و
هشیار و نگران آنها هستند
۴- موقع دستور جلسه بعد ختم جلسه
رئیس - جلسه را ختم میکنم جلسه روز پنجشنبه
دستور استیضاح عصر جلسه فوق العاده است
(جلسه ۳ ربع بعد از ظهر ختم شد)
رئیس مجلس شورای ملی - **رضاحکمت**